

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
Кафедра педагогіки та методики початкової освіти**

**Інтегрований підхід до навчання
іноземної мови учнів початкових класів**

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконала:

*студентка 2 курсу, 210 м. групи
спеціальність «Початкова освіта»
Говоруха Катерина Олександрівна*

Науковий керівник:

*доктор психологічних наук,
професор Іванчук М.Г.*

*До захисту допущено
на засіданні кафедри*

протокол № 4 від 04 листопада 2025 р.

Зав. кафедрою _____ проф. Романюк С.З.

АНОТАЦІЯ

Говоруха К. О. Інтегрований підхід до навчання іноземної мови учнів початкових класів. – Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 013 Початкова освіта. Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. Чернівці, 2025. 78 с.

У кваліфікаційній роботі здійснено аналіз і узагальнення окресленої проблеми дослідження, визначено практичну цінність інтегрованого навчання молодших школярів у Новій українській школі.

Запропоновано дидактико-методичний супровід моделювання інтегрованих уроків навчання іноземної мови (внутріпредметної та міжпредметної інтеграції), з використанням інтерактивних дидактичних методів і прийомів, інноваційних педагогічних технологій для підвищення мотивації та інтересу до навчання іноземної мови молодших школярів.

Теоретичний аналіз проблеми, досвід учителів-практиків та результати здійсненого нами дослідження свідчать про доцільність та ефективність інтегрованого підходу до навчання молодших школярів іноземної мови, яка є важливим чинником успішної адаптації особистості в сучасному світі.

Ключові слова: інтеграція, інтегрований підхід до навчання, інтегроване навчання, інтегрований урок, іноземна мова, міжпредметні зв'язки.

ABSTRACT

Govorukha K. O. An integrated approach to teaching foreign languages to primary school pupils. – Manuscript. Qualification paper for obtaining the Master's degree in specialty 013 Primary Education. Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University. Chernivtsi, 2025. 78 p.

The qualification paper provides an analysis and generalization of the outlined scientific and methodological issue – the integrative approach to teaching a foreign language to primary school students in the New Ukrainian School.

The paper proposes didactic and methodological support for modeling integrated foreign language lessons (intra-subject and interdisciplinary integration), during which students practice constructing sentences, monologues, and dialogues using interactive didactic methods and techniques, as well as innovative pedagogical technologies aimed at increasing students' motivation and interest in learning a foreign language and mastering the types of oral speech defined by the curriculum.

The theoretical analysis of the problem and the results of the diagnostic stage of the study confirm the relevance and effectiveness of the integrated approach to teaching foreign languages to primary school students, which serves as an important factor in the successful adaptation of the individual in the modern world.

Keywords: integration, integrated approach to teaching, integrated learning, integrated lesson, foreign language, inter-subject connections.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____К.О. Говоруха

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ	8
1.1. Концепт інтегрованого підходу до навчання у науковому вимірі та в практиці сучасної школи	8
1.2. Міжпредметні зв'язки як основа інтегрованого навчання та їх значення для навчання іноземної мови	18
1.3. Аналіз досвіду роботи учителів-практиків з впровадження інтегрованого підходу до навчання іноземної мови у початкових класах ..	28
Висновки до розділу 1	43
РОЗДІЛ 2	45
ДИДАКТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	45
2.1. Аналіз ключових аспектів організації інтегрованого підходу до навчання іноземної мови у початковій школі	45
2.2. Дослідження стану впровадження інтегрованого підходу до навчання іноземної мови в сучасній початковій школі	54
2.3. Дидактико-методичний супровід моделювання інтегрованих уроків іноземної мови в початкових класах з використанням ігрових практик	61
2.3.1. Технологія моделювання інтегрованих уроків іноземної мови в початкових класах: дидактико-методичний аспект	61
2.3.2. Особливості використання ігрових практик на інтегрованих уроках іноземної мови у початкових класах	70
Висновки до розділу 2	76
ВИСНОВКИ	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
ДОДАТКИ	Ошибка! Закладка не определена.

ВСТУП

Актуальність дослідження. Однією із важливих умов успішної інтеграції України в глобальний освітній простір є підготовка молодого покоління, яке вміє спілкуватися іноземними мовами. Знання мови відкриває нові культурні горизонти, дає змогу взаємодіяти з людьми з іншими ціннісними орієнтирами та світоглядом, сприяє глибшому розумінню традицій інших народів і поліпшує здатність адаптуватися в глобалізованому світі.

Формувати навчальні вміння й мотивацію до вивчення іноземної мови необхідно, як зазначають науковці психологи, педагоги та практики, саме на початковому етапі навчання. У цей віковий період молодші школярі за своєю природою активно прагнуть вивчати нове, мають підвищену слухову чутливість, бажання спілкуватися й наслідувати. Усі ці психологічні характеристики сприяють успішному навчанню та вивченню іноземної мови, зокрема. Окрім того, це відповідає вимогам Державних освітніх стандартів, положенням Концепції Нової української школи (2017) й Державного стандарту початкової освіти (2018).

Актуальність пошуків інноваційних підходів у викладанні іноземної мови, зокрема англійської, пояснюється тим, що саме англійська мова з 2016 року визнана міжнародною мовою спілкування. Відповідно це ставить завдання вивчати найефективніші методики викладання як у зарубіжній так і у вітчизняній педагогічній науці. Англійська мова не існує ізольовано вона інтегрується з іншими навчальними дисциплінами як за змістом, так і за методикою навчання, що підтверджує важливість інтегрованого навчання, як одного із провідних напрямів модернізації змісту початкової освіти.

Орієнтуючись на європейські тенденції модернізації освіти, сучасна українська школа має переходити від суто академічного до практичного спрямування, щоб здобуті знання діти могли застосовувати у щоденному житті. Саме таким підходом пронизане інтегроване навчання, яке в умовах Нової української школи набуває особливої ваги та все активніше впроваджується як у теорії, так і в освітній практиці. Відповідно до оновленого Державного

стандарту початкової освіти інтеграція визнана провідною формою організації навчальної діяльності молодших школярів. Такий формат роботи створює нові умови для професійної діяльності вчителя та пізнавальної активності учнів, сприяє розвитку мислення й застосуванню розвивальних методів навчання тощо.

Аналіз наукових джерел свідчить, що інтеграція не є новим поняттям у педагогіці. Питання взаємозв'язків між навчальними дисциплінами та їхнього впливу на пізнання розглядали ще Я. А. Коменський, Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо, К. Д. Ушинський. Значний практичний внесок у розвиток інтегрованого підходу належить видатному педагогу В. О. Сухомлинському, який не тільки теоретично обґрунтовував інтеграцію, а й проводив у Павлівській школі інтегровані уроки мислення на природі. Питання становлення і розвитку інтеграції в сучасному освітньому процесі досліджували й досліджують вітчизняні науковці І. Д. Бех, Н. М. Бібік, У. С. Гончаренко, М. С. Вашуленко, О. Я. Савченко, В. Г. Ільченко, М. Г. Іванчук, С. М. Клепко, Л. А. Масол.

На сьогодні інтеграція розглядається педагогічною наукою як один із базових дидактичних принципів, особливо в початковій школі, адже саме цей етап освіти формує фундамент майбутньої особистості, її всебічного розвитку та творчих здібностей (І. Бех). Актуальність ідеї інтегрованого навчання зумовлена тим, що якісне методичне втілення сприяє формуванню освіченої, самостійної, творчої особистості, здатної до самореалізації в різних сферах. Застосування інтегрованого підходу допомагає дітям бачити навколишній світ як цілісну систему, що значно полегшує процес засвоєння нового матеріалу (Н. Бібік, М. Іванчук). Поєднання змісту різних навчальних дисциплін робить заняття цікавішими та підвищує ефективність навчання (Л. Кочина, В. Тищенко).

Особливого значення інтеграція набуває у вивченні іноземної мови. Використання ситуацій, наближених до реального життя, сприяє розвитку усного мовлення та взаємодії молодших школярів, підсилюючи практичну спрямованість навчання.

Актуальність окресленої проблеми й подальша затребуваність здійснення нових наукових розвідок і стали передумовою визначення теми нашого магістерського дослідження: **«Інтегрований підхід до навчання іноземної мови учнів початкових класів».**

Зв'язок роботи з науковою темою кафедри: тема кваліфікаційної роботи пов'язана з науковою темою кафедри педагогіки та методики початкової освіти «Теоретико-методологічні засади розвитку педагогічної освіти та професійної підготовки фахівців у контексті євроінтеграційних процесів».

Мета дослідження – полягає у розкритті теоретичних та дидактико-методичних засад інтегрованого підходу до навчання іноземної мови в початкових класах.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання дослідження:**

1. Розкрити теоретичні засади інтегрованого навчання у Новій українській школі.
2. Проаналізувати ключові аспекти інтегрованого підходу до навчання іноземної мови учнів початкових класів.
3. Вивчити стан впровадження інтегрованого навчання іноземної мови у початкових класах.
4. Розробити дидактико-методичний супровід моделювання інтегрованих уроків іноземної мови в початкових класах з використанням ігрових практик.

Об'єкт дослідження – впровадження інтегрованого навчання у сучасній початковій школі.

Предмет дослідження – дидактико-методичні аспекти реалізації інтегрованого підходу до навчання іноземної мови у початкових класах.

Методи дослідження: *теоретичні* – аналіз філософської, психологічної та педагогічної літератури, що сприяло визначенню об'єкту, предмету, мети та завдань дослідження; систематизації та узагальнення теоретичних та емпіричних даних з проблеми дослідження; *емпіричні* – діагностичні (спостереження, опитування, бесіди, ситуації), за допомогою яких було визначено стан впровадження інтегрованого підходу до навчання в практику

сучасної початкової школи), моделювання інтегрованих уроків навчання іноземної мови у початкових класах.

Дослідження здійснювалось упродовж 2024-2025 н.р. та 2025-2026 н.р. Базою дослідження стали учні та вчителі початкових класів, учителі іноземної мови Чернівецького ліцею № 20 Чернівецької міської ради, Опорного комунального закладу загальної середньої освіти «Орієнтир» Петро-Михайлівської сільської ради, Запорізької гімназії «Контакт» Запорізької міської ради, Запорізької гімназії № 25 Запорізької міської ради, Вільнянської гімназії № 1 Вільнянської міської ради Запорізької області.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає в науковому обґрунтуванні дидактико-методичного аспекту інтегрованого підходу до навчання іноземної мови в початковій школі.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що матеріали дослідження можна використати на заняттях з методики навчання дисциплін мовно-літературної освітньої галузі (іноземна мова) початкової школи та інтегрованого курсу «Я досліджую світ», у закладах вищої освіти на етапі підготовки майбутніх учителів початкових класів, у практичній діяльності вчителів початкових класів закладів загальної середньої освіти та ін.

Основні положення та результати дослідження **апробовано**: у наукових публікаціях матеріалів тез студентської науково-практичної конференції (Чернівці, 2025); на конкурсі студентських наукових робіт, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка першого туру Всеукраїнського конкурсу у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича; на XXIII Міжнародних педагогічно-мистецьких читаннях пам'яті професора О. П. Рудницької «Неперервна педагогічна освіта в Україні і зарубіжжі: досвід, інновації, тенденції».

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів з відповідними підрозділами, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ І.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ

1.1. Концепт інтегрованого підходу до навчання у науковому вимірі та в практиці сучасної школи

Історичний екскурс з проблеми нашого дослідження продемонстрував перші прояви ідей інтеграції знань різних галузей, з метою формування цілісного світогляду, які простежуються у працях мислителів античності та німецької класичної філософії – Аристотеля, Платона, І. Канта та Г. Гегеля. Саме їхні концептуальні положення і виступили методологією подальшого розвитку дидактичних закономірностей, принципів, спрямованих на формування системного мислення учнів в умовах інтегрованого підходу до навчання.

У наукових роботах, спираючись на вироблені методологічні засади, розрізняють низку ключових понять для точнішого опису інтеграції в освіті: інтеграція, принцип інтеграції, інтегративні процеси, інтегрований підхід тощо. Під інтеграцією в педагогіці розуміють розвиток, за якого раніше відокремлені елементи поєднуються в цілісну систему. Це може відбуватися як усередині вже наявної структури, так і під час формування нової. Суть інтеграції полягає в якісних змінах кожного компонента системи. Принцип інтеграції вимагає узгодженості всіх складників навчального процесу й взаємозв'язків між елементами та між різними системами; він визначальний у постановці цілей, доборі змісту, формах і методах навчання. Інтегрований підхід – це практична реалізація цього принципу в будь-якій частині педагогічного процесу, що забезпечує його цілісність і системність.

У «Філософському енциклопедичному словнику» інтегрований підхід тлумачать як такий, що забезпечує інтеграцію змісту освіти – тобто свідоме поєднання окремих складників у єдину систему. Підсумком цього підходу стає цілісна картина знань на різних рівнях: про реальність і закономірності

подій та явищ, а також про зміст окремого предмета, курсу, розділу чи теми. Інтегрований підхід утілюється під час опанування інтегрованих курсів або звичайних предметів у межах освітньої галузі: цілісність формується завдяки об'єднанню знань навколо спільних для дисциплін понять, а також через узгоджені методи, форми навчання, оцінювання й корекцію результатів, що цілеспрямовано зводять навчальний матеріал у єдине ціле [52, с. 342].

В історії становлення і розвитку педагогічної науки віднаходимо, що уперше поняття «інтеграція» було використано в XVII столітті Я. А Коменським у праці «Велика дидактика»: «Усе, що знаходиться у взаємозв'язку, повинно викладатися в такому ж взаємозв'язку» [23, с. 41-48]. Послідовниками розвитку ідеї інтеграції у своїх дослідженнях стали: Дж. Лок, який наголошував на важливості раціонального доповнення, збагачення одного навчального предмета фактичним чи концептуальним матеріалом іншого, оскільки саме так формується цілісне сприйняття світу [21, с. 11]. Й. Г. Песталоцці, який розглядав ідею інтеграції, крізь призму узгодженості фізичного, інтелектуального та морального виховання, що сприяє формуванню об'єктивної та системної картини світу в учнів; Ж. - Ж. Руссо, у якого інтеграція змісту навчання є природним наслідком об'єднання значущих для учня елементів, що постають у контексті реальних ситуацій і стають фундаментом його особистісної освітньої траєкторії; Й. Герbart, у дослідженнях якого відображено основні етапи системного навчання, а у центрі знаходиться інтеграція, як рушійний чинник всебічного розвитку особистості.

У XIX столітті видатний вітчизняний педагог-психолог К. Ушинський [55] збагатив розвиток педагогічної інтеграції, створеним аналітико-синтетичним методом навчання грамоти, який і на сьогодні є провідним у практиці навчання грамоти (читання і письма) [55, с. 233].

А у 60-х роках XX століття вперше підтвердив на практиці доцільність інтегрованого підходу в навчанні, відомий український вчений, педагог-практик В. Сухомлинський [46]. Неоціненою скарбницею стали проведені

ним інтегровані «Уроки мислення на природі» у Павлиській школі, які вирізнялись інтеграцією мовлення, психічних пізнавальних процесів, почуттєвої сфери у єдину цілісну освітню систему. Авторські казки та оповідання педагога й сьогодні використовуються як змістова основа інтегрованих уроків. Вони допомагають дітям глибше пізнавати світ людських почуттів та емоцій (наприклад, «Стежками доброти і ввічливості»), сприяють розвитку зв'язного мовлення й логічного мислення («Про що розповів Соловейко»), а також формують у молодших школярів чуйність, доброзичливість і здатність до співпереживання («Все починається з добра») тощо.

Запровадження в педагогічну науку на початку 1980-х років понять «інтеграція» та «інтегрований навчальний курс» стало ключовою віхою у розвитку інтеграційних процесів в освіті. Саме в цей період розпочалася інтенсивна робота над розробленням інтегрованих навчальних програм і курсів.

Інтеграція визначається як засіб формування всебічно розвиненої особистості у дослідженнях психологів, педагогів, передових учителів-практиків (І. Бех [2], О. Савченко [43], М. Іванчук [19], Л. Костюк [25]).

За О. Савченко: «Інтегровані уроки, – це уроки, які відображають взаємозв'язок між різними галузями знань і практичне застосування цих знань, сприяють глибшому сприйманню та осмисленню конкретного поняття» [43, 261].

Інтеграція дає можливість формувати в учнів якісно нові знання, що характеризуються вищим рівнем осмислення, динамічністю засвоєння в нових ситуаціях, підвищенням їх дієвості й системності, зазначає у своїх працях М. Вашуленко [2].

Різні види інтеграції, дозволяють системно викладати знання в нових органічних взаємозв'язках, що сприяє розвитку учнів, аргументує у своїх дослідженнях Н. Бібік [3, с. 5].

Кінець XX ст. початок XXI ст. – інтерес до проблеми інтеграції, інтегрованого підходу до навчання та власне інтегрованого навчання й створення інтегрованих програм, курсів активізується, що і підтверджують наукові доробки вчених і практиків.

Науковці (Н. Бібік [3], Л. Масол [30], О. Пометун [35], Г. Пінчук [37], О. Савченко [43]) наголошують, що інтеграція в освіті виступає не лише дидактичним засобом, а й системо утворювальним принципом, який забезпечує міжпредметні зв'язки; інтеграція – це процес, спрямований на поєднання змісту, методів і форм організації навчальної діяльності для забезпечення цілісного сприйняття учнями навколишнього світу та формування ключових і предметних компетентностей, доводять дослідники, науковці проблеми.

Л. Масол акцентує увагу на методології інтеграції навчального змісту, визначає критерії відбору, принципи побудови та шляхи реалізації інтегрованих уроків та проєктів [30, с. 45]. Це дозволяє створювати цілісну систему знань, що сприяє глибшому розумінню предмета учнями, формування знань і навичок, розвиток критичного та креативного мислення.

О. Савченко у своїх працях («Дидактика початкової школи», «Сучасний урок у початкових класах») [43] розкриває можливості інтеграції змісту навчання та обґрунтовує особливості інтегрованого уроку.

Т. Засекіна [16] зазначає, що характеристиками педагогічної інтеграції є її багатофункціональність, залежність від взаємодії частин цілого, здатність до збереження індивідуальності кожного елементу та водночас до набуття нових рис у процесі об'єднання, а також органічний взаємозв'язок із диференціацією [16, с. 56-57].

За В. Ільченко, інтегрований підхід спрямований на об'єднання змісту освіти так, щоб його складники утворювали єдину цілісність. Наслідком такого підходу стає цілісна система знань на різних рівнях: про навколишню реальність, про природу, у межах окремої освітньої галузі, а також у межах конкретного предмета, курсу, розділу чи теми [20, с. 9].

Г. Батуріна [1, с. 16-19] трактує інтеграцію як формування цілісної системи навчання, підкреслюючи її роль у створенні взаємопов'язаного освітнього середовища.

І. Козловська та Л. Загорулько розглядають інтеграцію не як просте об'єднання окремих елементів, а як процес їх взаємопроникнення, що призводить до утворення якісно нового об'єкта зі власними унікальними властивостями, а не просто до сумування чи покращення характеристик вихідних об'єктів. Це означає, що результат інтеграції набуває нової якості, яка не була притаманна окремим елементам до їх поєднання. А предметом інтеграції можуть виступати різноманітні компоненти навчального процесу, включаючи знання, уміння, методи навчання, навчальні завдання та форми організації навчальної діяльності [26, с. 52].

У практиці з'являється поява перших інтегрованих навчальних курсів (В. Ільченко [20], К. Гуз [13], С. Собакар «Довкілля» [13], Н. Бібік, Н. Коваль «Ознайомлення з навколишнім» [4]). Інтегрований підхід реалізується у процесі вивчення цих інтегрованих курсів чи окремих предметів з освітньої галузі, коли цілісність знань формується завдяки інтеграції їх на основі спільних для всіх предметів понять, застосуванню методів і форм навчання, контролю і корекції навчальних досягнень учнів, що спрямовують навчальний процес на об'єднання знань.

Новий етап розвитку інтеграції знаменується з початком 2000-х років і до сьогодення. Розроблення і прийняття нової нормативної бази – Національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»), Національна доктрина розвитку освіти в Україні в XXI столітті, Закон України «Про освіту», Концепція Нової української школи, Державний стандарт початкової загальної освіти, Типові освітні програми 1-4 класів за редакцією О. Савченко і Р. Шияна, та їх реалізація в процесі реформування початкової освіти [42]: структури, змісту, організації освітнього процесу на компетентнісному, діяльнісному, інтегрованому та особистісно-орієнтованому підходах.

В умовах реалізації положень Концепції Нової української школи [32], інтеграція стає ключовим інструментом формування компетентності учнів. Це дозволяє поєднати знання та навички з різних дисциплін у єдиному навчальному процесі, сприяючи розвитку системного мислення, здатності застосовувати знання на практиці, а також творчому підходу до вирішення навчальних і життєвих завдань, створює новий освітній простір, де формується цілісне, взаємопов'язане розуміння світу учнем.

На думку Л. Костюк, О. Барнич і О. Мамич, реформа НУШ модернізує освіту на всіх щаблях, а початкова школа нині – серед головних пріоритетів державної освітньої політики. Основний акцент роблять на якості початкової освіти та створенні умов, які забезпечать дітям справді якісне навчання. У «формулі НУШ» центральним елементом є оновлений зміст, побудований на формуванні компетентностей, необхідних дитині для успішної самореалізації в суспільстві. Навчання переходить від переважно теоретичного підходу до орієнтації на практичну цінність знань і вміння застосовувати їх у нових ситуаціях.

У статті «Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підходи» [25] Н. Костюк наголошено, що: «інтеграція є процесом взаємодії окремих елементів із певними характеристиками, під час якого встановлюються та зміцнюються суттєві зв'язки між ними на основі достатніх підстав. У результаті цього процесу формується інтегрована система – цілісний об'єкт із новими якісними властивостями, при цьому зберігаються індивідуальні риси вихідних компонентів» [25].

У сучасній педагогічній науці інтеграція розглядається як ключова дидактична категорія й один із принципів, що визначає загальні засади побудови та функціонування освітніх систем. І. Большакова та М. Пристінська, як активні новатори Нової української школи, пропагують визначення інтеграції «як процесу взаємодії, взаємозближення, єдності двох і більше систем, результатом якого є утворення нової системи...» [6].

Науковець і практик, автор розроблення і впровадження інтегрованого навчання у навчальну діяльність молодших школярів М. Іванчук обґрунтовує: «Інтегроване навчання забезпечує якісно новий рівень розвитку і виховання учнів початкових класів, сприяє інформаційному збагаченню мислення і почуттів дітей, завдяки використанню цікавого матеріалу, забезпечуючи при цьому цілісність і систематизацію наукових знань...» [18, с. 23].

Сутність інтегрованого навчання полягає в органічному поєднанні різних галузей знань, тем та видів діяльності в межах одного освітнього процесу, що дозволяє уникати фрагментарності сприйняття навчального матеріалу. У працях сучасних дослідників акцентується, що інтеграція сприяє підвищенню мотивації учнів, оптимізує навчальний час та забезпечує реалізацію компетентного підходу. При цьому інтегроване навчання може мати міжпредметний, внутрішньо предметний або міжгалузовий характер, охоплюючи як змістові, так і діяльнісні компоненти освітнього процесу [18, с. 34].

Інтеграція освітнього змісту є дієвим інструментом розвитку ключової компетентності – здатності до безперервного навчання. Це не лише оволодіння новими знаннями, а й уміння швидко адаптуватися до змін, самостійно добирати інформаційні джерела, засвоювати потрібні навички та організовувати ефективну роботу як індивідуально, так і в командній роботі. Такий підхід передбачає усвідомлене планування власної освітньої траєкторії, формулювання освітніх цілей, оптимальне використання ресурсів і критичне оцінювання власних результатів.

Інтегроване навчання виступає засобом гармонізації освітнього процесу, допомагаючи подолати дисбаланс між зростаючим обсягом світових знань і обмеженими можливостями людини для їх опанування. У цьому сенсі компетентності, які формуються в учнів, набувають цілісного характеру, адже ґрунтуються на взаємопроникненні змісту різних дисциплін та створенні єдиного, логічно пов'язаного знаннєвого простору.

У наукових джерелах інтегроване навчання трактується як педагогічна технологія, що передбачає взаємопов'язане вивчення змісту кількох навчальних дисциплін на основі спільних тем, проблем або проєктів, з метою формування в учнів цілісної картини світу та здатності застосовувати знання в різних життєвих ситуаціях. Концепція інтеграції в освіті є важливим досягненням сучасної дидактики, адже її правильне методичне застосування сприяє досягненню цілей якісного навчання. Інтеграція передбачає об'єднання окремих елементів навчального матеріалу в єдину систему, що дозволяє учням сформувати цілісне розуміння предмета або явища [18, с. 67].

Дослідниці О. Мариновська та Г. Бабійчук підкреслюють, що технологія інтегрованого навчання має чітку послідовність кроків для поєднання елементів уроку. Спершу визначають спільні (однотипні) складники: відбирають і вибудовують зміст основного предмета та пов'язаних із ним дисциплін. Далі «пристосовують» ці спільні елементи – підбирають найдоцільніші методи й форми роботи, тобто здійснюють попереднє моделювання та прогнозування заняття. На завершення об'єднують усе у нову, раніше неіснуючу цілісність, створюючи «моноліт особливої якості» – цілісну «картину» або «образ світу» [29, с. 9]. Тому суть цієї технології полягає не лише у поєднанні окремих елементів навчального матеріалу, а у створенні цілісного освітнього середовища, де знання, уміння та навички учнів взаємопов'язані й доповнюють одне одного. У процесі інтегрованого навчання цілісне сприйняття знань формується через уміння учнів помічати зв'язки між окремими елементами матеріалу та відокремлювати головне від другорядного; знання з різних предметів – наприклад, природу, математику, історію чи мистецтво – і бачити, як одні поняття взаємодіють із іншими, такий інтегрований підхід у навчанні допомагає формувати базові навички системного мислення, здатність логічно поєднувати різні фрагменти знань.

Вчені-дослідники І. Червінська, К. Фомін, Ю. Никорак, А. Червінський [50], окрім того, що визначають медіадидактику як ключовий інструмент для

розвитку критичного мислення, інформаційної грамотності та комунікаційних навичок учнів у своїй науковій праці «Інтеграція медіадидактики в освітній простір Нової української школи», також пропонують моделі уроків та рекомендації для вчителів, формуючи основу для подальшого застосування інтегрованих методик. Їхній науковий доробок закладає фундамент для сприйняття медіадидактики як невід'ємної частини інтегрованого підходу Нової української школи, демонструє, що інтеграція – це не просто механічне поєднання інструментів чи дисциплін, а процес взаємного проникнення, який трансформує освітнє середовище і підвищує його якість [50, с. 22].

У науковій праці «Інтегроване навчання в сучасній школі (дистанційне навчання)» вченими-дослідниками О. Горбатюк, С. Поліщук, І. Кучинської та О. Блашкової [60] зазначено, що інтегроване навчання виходить за межі міжпредметної взаємодії, пропонуючи комплексний синтез педагогічних методів, інструментів та ресурсів, спрямований на підтримку єдності освітнього змісту навіть за умов дистанційного формату [60, с. 601]. Особливу увагу в приділено розробці педагогічних принципів, що сприяють ефективному впровадженню інтеграційних підходів у цифровому просторі. До таких принципів належать гнучкість навчальних процесів, модульний підхід до структурування змісту, персоналізація освітніх траєкторій та забезпечення безперервності освіти.

Сучасні науковці та педагоги-практики наголошують, що під час упровадження інтегрованого навчання в освітній процес початкової школи необхідно враховувати, що інтеграція передбачає комплексність та об'єднання змістових елементів, а навчання являє собою систему послідовних і взаємопов'язаних дій учителя й учня. Застосування інтегрованого підходу сприяє формуванню в дітей здатності сприймати навколишній світ як цілісну систему, а не як сукупність розрізнених частин. Такий підхід відкриває можливості для виходу за межі окремих навчальних дисциплін і галузей, що дозволяє учням глибше осягнути сутність явищ і

процесів у міжпредметному контексті, формувати цілісні уявлення, аналізувати ключові ідеї з різних позицій, а також усвідомлено застосовувати отримані знання й навички. Це забезпечує розвиток системного мислення.

Тому, розглядаючи інтеграцію як педагогічний феномен у контексті наукових досліджень і педагогічної практики, можемо визначити її як цілісний і впорядкований процес, що реалізується через взаємодію однорідних структурних елементів або їх компонентів з метою досягнення освітніх результатів. У процесі інтегрованого навчання посилюється пізнавальна активність школярів, що сприяє не лише опануванню нового матеріалу, а й формуванню основних та спеціальних компетентностей.

Підсумовуючи результати нашої наукової розвідки, теоретичного аналізу проблеми у філософських, педагогічних і психологічних дослідженнях, а також у нормативній бази освітньої сфери, зазначаємо, що поняття педагогічної інтеграції займає ключову позицію в сучасній освітній концепції. Дане явище вивчається на фундаментальному та прикладному рівнях. На фундаментальному рівні акцент зміщено на розробку методологічних, теоретичних і історико-генетичних підвалин інтеграції. У свою чергу, прикладні дослідження зосереджені на імплементації інтегративного підходу у навчальний процес через створення методик і практичних механізмів інтегрованого навчання. Особливої уваги заслуговує аналіз взаємозалежності процесів інтеграції та диференціації.

Ідея інтегрованого підходу до навчання має широку палітру досліджень науковців і практиків від часів минулого до сьогодення. Разом з тим, залишається бути актуальною як в теорії так і у педагогічній практиці у контексті реалізації змістових ліній освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової школи.

1.2. Міжпредметні зв'язки як основа інтегрованого навчання та їх значення для навчання іноземної мови

Визначальними у розв'язанні проблем інтеграції та координації навчання є міжпредметні зв'язки як засіб формування цілісної системи навчання, що ґрунтується на спільності змістових компонентів освіти та методів наукового пізнання.

У «Педагогічному словнику» У. Гончаренка поняття «міжпредметні зв'язки» трактуються: «як взаємне узгодження навчальних програм, яке зумовлене логікою розвитку системи наук та дидактичними завданнями освітнього процесу» [11, с. 210].

Науковець М. Фіцула визначає міжпредметні зв'язки як упорядковану узгодженість між навчальними дисциплінами, що забезпечує можливість розглядати факти та явища об'єктивної дійсності з різних наукових позицій і крізь призму різних предметних галузей [6, с. 106].

Розкриваючи зміст міжпредметних принципів навчання, Г. Ващенко зазначав, що подання знань має будуватися так, аби окремі елементи навчального матеріалу логічно поєднувалися й утворювали цілісну систему [9, с. 85]. Теоретичне й методологічне обґрунтування міжпредметних зв'язків передбачає розгляд різних підходів до визначення цього поняття, аналіз їх типології та окреслення функцій, які вони виконують у навчальному процесі. Теоретичне й методологічне обґрунтування міжпредметних зв'язків передбачає розгляд різних підходів до визначення цього поняття, аналіз їх типології та окреслення функцій, які вони виконують у навчальному процесі.

Упродовж 70 - 90-х років XX століття значна кількість учених присвячувала свої дослідження проблемі міжпредметної взаємодії у навчанні. Вченими наголошувалося, що міжпредметні зв'язки реалізуються з метою використання одного навчального предмета як інструмента для розв'язання завдань, характерних для іншої дисципліни. Систематичне забезпечення таких зв'язків у навчальному процесі розглядалося як чинник оптимізації

навчального часу завдяки усуненню невиправданих повторень і паралелізму у вивченні різних предметів.

Міжпредметні зв'язки – це своєрідні «мости» між навчальними дисциплінами. У змісті навчальних дисциплін міжпредметні зв'язки відображають об'єктивні взаємозв'язки, що функціонують у природі та суспільстві й пізнаються сучасними науками. Тому такі зв'язки доцільно розглядати як еквівалент міжнаукових взаємозалежностей. Вони мають також організаційний вимір: їх упровадження в освітній процес сприяє раціональному структуруванню навчальних планів, програм і підручників, а також оптимізації навчальної діяльності загалом.

Основними характеристиками міжпредметних зв'язків є: системоутворюючий характер: забезпечення координації навчальної інформації, узагальненість подачі матеріалу, формування цілісного світоглядного уявлення; хронологічна зумовленість: послідовне відображення й пізнання компонентів природних та соціальних явищ; інформаційна функція: сприяння поступовому розвитку, поглибленню та узагальненню знань; змістова спільність: єдність наукових фактів, методик опрацювання матеріалу та типів розумової діяльності; структурна раціональність: економія навчального часу та підвищення ефективності освітнього процесу.

Реалізація міжпредметних зв'язків виступає одним із ключових резервів підвищення якості освіти. Застосування на уроках різних видів міжпредметних завдань істотно сприяє формуванню в учнів ключових компетентностей, а отже, відіграє важливу роль в упровадженні компетентнісного підходу [6]. Засобами реалізації міжпредметних зв'язків можуть бути запитання, завдання, задачі, наочні матеріали, тексти, проблемні ситуації, пізнавальні задачі та різні навчальні проблеми міждисциплінарного характеру.

Для навчання іноземної мови міжпредметні зв'язки мають особливе значення. По-перше, вони сприяють формуванню цілісного уявлення про світ,

коли слова та граматичні конструкції не розглядаються як ізольовані елементи, а як частина реального контексту, пов'язаного з іншими навчальними дисциплінами, а також допомагають учням сформувати цілісне сприйняття світу, оскільки слова та граматичні структури розглядаються не окремо, а в контексті інших навчальних дисциплін, інтегрованих у реальні життєві ситуації.

Окрім того, міжпредметне перенесення знань стимулює мислення, розвиває когнітивну гнучкість і сприяє творчому підходу, адже учні вчаться порівнювати, аналізувати та об'єднувати інформацію з різних джерел. Також важливим є мотиваційний аспект інтеграції: коли учень усвідомлює, що іноземна мова застосовується для вивчення історії, природознавства або мистецтва, його інтерес і активність значно зростають. Прикладом такої практики є методика Content and Language Integrated Learning (CLIL), де англійська мова слугує інструментом оволодіння іншими дисциплінами, одночасно розвиваючи мовні та предметні компетенції.

Міжпредметні зв'язки є стимулом, який дозволяє закріплювати знання в різноманітних контекстах. Так, О. Ведренкова [10] підкреслює, що використання міжпредметних зв'язків під час викладання англійської мови у старшій школі сприяє збагаченню змісту освіти, тоді як М. Стеценко [47] доводить, що інтеграція дисциплін є ефективним стимулом, що сприяє закріпленню знань і їх практичному застосуванню в реальних ситуаціях.

За аналізом наукових праць встановлено, що поєднання вивчення іноземної мови з іншими навчальними предметами у форматі міжпредметних зв'язків створює значно глибший і практичніший освітній простір, у якому знання перестають існувати ізольовано. Такий формат навчання не лише стимулює інтерес учнів, а й дозволяє їм усвідомити, як іноземна мова може бути корисною в різних видах діяльності та ситуаціях.

У наукових дослідженнях міжпредметні зв'язки розглядаються як узгоджена взаємодія змісту навчальних дисциплін, що сприяє комплексному підходу до освітнього процесу. Вони передбачають залучення завдань і

пізнавальних запитань, побудованих на матеріалі суміжних предметів, які підтримують і доповнюють опрацювання певної теми.

Надалі детальніше зупинимося на специфіці застосування міжпредметних зв'язків у процесі навчання іноземної мови та її взаємодії з іншими освітніми галузями.

1) З інформатикою – учні працюють із програмами, сайтами, навчальними платформами англійською мовою, знайомляться з базовими термінами програмування, описують алгоритми, створюють інструкції іноземною мовою. Це дозволяє паралельно розвивати ІТ-навички та мовну компетентність.

Більшість сучасних технологій і програмного забезпечення використовують англійську мову як основну для інтерфейсів, технічної документації та мов програмування. Інтеграція іноземної мови з інформатикою дозволяє учням:

- ознайомлюватися з ІТ-термінами англійською;
- працювати з навчальними платформами (Google Workspace, Canva, Scratch, Code.org) іншою мовою;
- створювати прості програми з коментарями англійською;
- розробляти презентації чи інфографіку на задану тему.

Про використання сучасних технологій у викладанні іноземних мов свідчать праці: В. Степанов, Д. Щербак «Використання медіаконтенту та ігрових матеріалів для онлайн викладання іноземної мови» [48], Т. Зевченко, Н. Дудик «Використання ігрових технологій навчання іноземних мов для підвищення ефективності навчання» [17], К. Пугачова «Сучасні інноваційні технології у навчанні іноземних мов» [38].

Зокрема, роль гри у навчанні обґрунтовує дослідниця Т. Гравчук в своїй праці «Упровадження ігрових технологій з іноземної мови у початковій школі» [12] та ін. Гра визначається не лише як розвага, а як важливий вид життєдіяльності, який супроводжує людину протягом життя та пов'язаний із творчістю, моделюванням реальних ситуацій та емоційним включенням

учасників. За Г. Лемком (у поданні авторки), гра відтворює реальне життя: хоч вона й розгортається у штучно змодельованих умовах, емоції та вчинки учасників лишаються справжніми. Наслідування в грі тісно пов'язане з розвитком уяви: дитина не просто копіює дійсність, а поєднує життєві враження з власним баченням. Творчість проявляється і в задумі гри, і в пошуку способів його реалізувати. Водночас школярі часто надовго відкладають утілення задуму і не готуються належно до виконання ролей [12, с. 2]. Авторкою окреслено ігрові технології, які можна інтегрувати під час вивчення англійської мови: фонетична гра «Let us work on intonation», де команди учнів працюють над правильною інтонацією речень, позначаючи підвищення та зниження голосу; гра «Guess the letter», у якій учні відгадують літеру англійського алфавіту за підказками у вигляді слів, що містять цю літеру; вправа для читання «Put missing word in sentence» – пошук і вставка пропущених слів із тексту підручника; завдання на аудіювання «Listen to the text and try to remember», що передбачає відтворення якомога більшої кількості почутих слів; гра для розвитку говоріння «Who will make up more sentences», у якій учні складають речення із заданим словом, передаючи м'яч; а також лексична гра «Who will add more words», що полягає у поступовому ускладненні словосполучень за заданим іменником.

2) З історією та культурологією – через вивчення іноземних мов учні зможуть цікавитись та дізнаватись про національні свята, традиції та звичаї окремого народу. Збагачувати лексичний склад мови та обізнаність у базових культурологічних відомостях країн світу. Поєднання історії та культурології з вивченням англійської мови як іноземної є надзвичайно ефективним підходом, оскільки воно дозволяє учням не лише засвоювати мовні конструкції та лексику, а й глибше розуміти контекст, у якому використовується мова, занурюватися у культурні особливості та традиції. Наприклад, уроки з історії Великої Британії можуть включати читання текстів про видатних королів, важливі події, війну за незалежність, промислову революцію чи формування британської імперії. Практичні

завдання, такі як складання щоденникових записів від імені дітей вікторіанської епохи, дозволяють учням одночасно відпрацьовувати навички письма та засвоювати історичні факти. Окрім того, обговорення історичних подій і створення презентацій або проєктів, присвячених, наприклад, «The Great Fire of London» або «The Battle of Hastings», допомагає учням розвивати навички опису послідовності подій, формувати причинно-наслідкові зв'язки та ефективно використовувати минулі часи англійської мови.

Реалізація міжпредметних зв'язків культурології і англійської мови надає можливість ознайомити учнів із традиціями та святами англomовних країн, що сприяє підвищенню їхньої мотивації та зацікавленості. Наприклад, святкування Дня Святого Валентина дає змогу вивчати історію виникнення свята, традиції та символіку, а практичні завдання, як-от складання «валентинок» із використанням нової лексики та фраз, сприяють розвитку мовленнєвих навичок та словникового запасу. Аналогічним чином інші святкові події, такі як Halloween, Christmas, Guy Fawkes Night або Bonfire Night, можуть стати темою для створення презентацій, листівок, описів костюмів та традицій, що одночасно розвиває мовні та комунікативні компетенції учнів.

Принцип міжпредметних зав'язків історії та культури навчання англійської мови включає такі ефективні стратегії. По-перше, читання текстів з історичним або культурним контекстом дозволяє одночасно аналізувати лексику, граматику та зміст, що забезпечує глибше розуміння матеріалу. По-друге, письмові завдання, такі як складання есе, листів або постів у соціальних мережах на тему свят або історичних подій, сприяють розвитку навичок письма та критичного мислення. По-третє, обговорення та дискусії на уроках англійської, наприклад «What would you do if you lived in Victorian England?» або «Describe your favourite British holiday», допомагають учням практикувати говоріння, формувати аргументовані висловлювання та розвивати комунікативні навички. Нарешті, дослідницькі проєкти, у яких учні готують презентації або плакати про історичні події чи культурні

традиції, дають можливість застосовувати знання комплексно та розвивати навички роботи з інформацією з різних джерел.

Загалом міжпредметні зв'язки, а надалі й інтеграція історії та культурології у вивченні англійської мови забезпечують комплексне навчання, де мова стає інструментом пізнання світу, а не ізольованим предметом. Такий підхід стимулює інтерес учнів, формує їхню культурну компетенцію, дозволяє застосовувати англійську мову у реальних життєвих та навчальних ситуаціях і сприяє формуванню цілісного світогляду. Уроки стають більш змістовними та творчими, адже учні одночасно опановують мовні навички, знайомляться з культурою, історією та традиціями англomовних країн, що робить процес навчання живим, інтерактивним і мотивуючим. Завдяки таким урокам англійська мова перестає бути ізольованим предметом і стає інструментом пізнання світу. Учні отримують можливість одночасно опановувати мовні навички та розширювати знання з тієї чи іншої освітньої галузі.

3) Використання міжпредметних знань природознавчої освітньої галузі з англійською мовою зумовлена потребою у формуванні глобальне мислення, уявлення про взаємозв'язок природних і соціальних явищ, що робить навчання більш практичним, мотивуючим і цікавим. Обговорення глобальних проблем, таких як зміна клімату, забруднення довкілля, урбанізація або енергетичні ресурси, сприяє поєднанню практичної роботи учнів: аналізують тексти, складають власні висловлювання, обговорюють можливі шляхи вирішення проблем, що стимулює розвиток мовної компетенції та критичного мислення одночасно.

4) Міжпредметні зв'язки з образотворчим мистецтвом та музикою – опис картин, аналіз музичних творів або біографій художників і композиторів іншою мовою не лише розширює словниковий запас, але й дає змогу емоційно взаємодіяти з мистецтвом. Таке поєднання різноманітних інтермедіальних зв'язків у процесі навчання покращує розвиток креативного мислення в учнів, відкривають широкі можливості для творчих завдань на

уроках, сприяють розвитку комунікативних навичок, емоційного сприйняття та креативного мислення учнів. Залучення мистецтва та музики до вивчення іноземної мови дозволяє створити інтегроване навчальне середовище, яке стимулює інтерес учнів та поглиблює їхні знання. Опис художніх творів іноземною мовою сприяє розвитку лексичних та граматичних навичок учнів. Це завдання дозволяє учням вивчати нову лексику, вивчати структури речень та практикувати вимову. Наприклад, учні можуть описувати картини, зазначаючи кольори, форми, емоції, які вони викликають, та інтерпретувати зміст твору. Такі завдання сприяють розвитку аналітичного мислення та здатності до самовираження.

Аналіз пісень та поезії іноземною мовою дозволяє учням зануритися в культуру країни, мову якої вони вивчають. Учні можуть обговорювати теми пісень, інтерпретувати їхній зміст та виражати свої думки щодо почутого. Такі завдання сприяють розвитку емоційного сприйняття та критичного мислення, розвитку слухових навичок, розуміння ритму та інтонації, а також розширює словниковий запас. Обговорення біографій композиторів та художників іноземною мовою дозволяє учням вивчати історію мистецтва та культури. Учні можуть досліджувати життя та творчість видатних особистостей, обговорювати їхній внесок у мистецтво та культуру, а також порівнювати різні стилі та епохи. Створення афіш та запрошень на мистецькі заходи іноземною мовою дозволяє учням поєднати творчість з практичними навичками. Учні можуть використовувати нову лексику та граматичні структури для створення текстів, що супроводжують візуальні елементи. Такі завдання сприяють розвитку навичок читання та аудіювання, а також розширюють знання про культурну спадщину різних країн, розвивають навички письма, дизайну та комунікації, сприяють розвитку креативності та здатності до презентації інформації.

Завдяки міжпредметним зв'язкам учні мають змогу виконувати творчі завдання: готувати доповіді, створювати ролі у діалогах, вести дискусії чи дебати, моделювали ситуації з реального життя. Це поєднання новизни,

самостійності та практичної цінності робить навчання іноземної мови значно ефективнішим і мотивуючим. Використання міжпредметних зв'язків між іноземною мовою, мистецтвом та музикою сприяє інтеграції знань та розвитку цілісного світогляду учнів, дозволяє учням бачити взаємозв'язки між різними дисциплінами, розуміти їхню взаємодію та застосовувати отримані знання в різних контекстах.

А. Коваленко зазначає, що основними принципами реалізації міжпредметних зв'язків є:

Системність і послідовність: завдяки інтеграції знання не розпадаються на окремі теми, а формують єдину систему, що дає змогу легше запам'ятовувати інформацію.

Доступність та відповідність віковим особливостям: у початковій школі інтеграція має відповідати рівню розвитку дітей, тобто бути простою для розуміння та захопливою.

Психологічні дослідження показують, що міжпредметні зв'язки активізують пізнавальну діяльність учнів, сприяють розвитку їхнього критичного мислення та здатності до самостійного аналізу. Це відбувається через створення ситуацій, які вимагають від учнів застосування знань з різних предметів для розв'язання комплексних завдань. Такі інтеграційні підходи сприяють розвитку когнітивної гнучкості та творчого підходу до вирішення проблем.

Міжпредметні зв'язки сприяють формуванню в учнів системного підходу до навчання, розвитку навичок самостійної роботи та критичного осмислення навчального матеріалу. Вони дозволяють створювати навчальні ситуації, які відображають реальний взаємозв'язок між різними аспектами дійсності, що сприяє глибшому розумінню учнями предметів та явищ.

Впровадження міжпредметних зв'язків в освітній процес вимагає від педагогів використання методів активного навчання, освоєння методик міжпредметної інтеграції та розвиток навичок кооперації між педагогами різних дисциплін.

Міжпредметні зв'язки є потужним інструментом у розвитку цілісного мислення учнів, формуванні їхніх когнітивних та емоційних компетентностей. Їхнє впровадження вимагає комплексного підходу, який включає теоретичне обґрунтування, психологічну підтримку та педагогічну практику. Використання міжпредметних зв'язків дозволяє створити динамічне та інтерактивне навчальне середовище, яке стимулює інтерес учнів та поглиблює їхні знання, залучає до активної участі в культурному та соціальному житті.

Ефективному використанню міжпредметних зв'язків у процесі навчання іноземних мов зокрема, сприяють:

Організація проєктної діяльності. Проєктна діяльність є ефективним методом реалізації міжпредметних зв'язків, оскільки вона передбачає інтеграцію знань з різних дисциплін для створення конкретного продукту. Наприклад, учні можуть працювати над проєктом, який поєднує іноземну мову з історією або мистецтвом, природознавчою освітньою галуззю, що дозволяє їм застосовувати знання з різних галузей для досягнення спільної мети.

Використання міжпредметних тем. Вибір тем, які охоплюють кілька дисциплін, дозволяє інтегрувати знання з різних предметів. Наприклад, тема «Екологія» може поєднувати іноземну мову з біологією та географією, що дозволяє учням вивчати нову лексику та граматичні структури в контексті реальних проблем.

Використання сучасних технологій у реалізації міжпредметних зв'язків. Сучасні технології, такі як інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), мультимедійні засоби та онлайнві ресурси, можуть бути ефективно використані для реалізації міжпредметних зв'язків. Вони дозволяють створювати інтерактивні уроки, організовувати віртуальні екскурсії, проводити онлайнві дискусії та використовувати інші методи, які сприяють інтеграції знань з різних дисциплін.

Проведення так званих бінарних уроків (спільних з іншими навчальними предметами, такими як математика, природознавство або література та ін.). Такі уроки дозволяють учням бачити практичне застосування іноземної мови в різних контекстах, сприяють розвитку мовних навичок та розширенню кругозору учнів.

Розв'язання питань практичного налагодження міжпредметних зв'язків потребують визначення педагогічних умов. До педагогічних умов, що забезпечують реалізацію міжпредметних зв'язків у процесі навчання належать:

- врахування специфіки налагодження міжпредметних зв'язків в освітньому процесі;
- дотримання вимог щодо налагодження взаємозв'язків між навчальними дисциплінами;
- розроблення методичного забезпечення реалізації міжпредметних зв'язків;
- координація педагогічної взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу у моделювання міжпредметних зв'язків тощо.

Ефективність реалізації міжпредметних зв'язків у процесі навчання іноземної мови безумовно залежить від майстерності вчителя, який відіграє ключову роль у реалізації міжпредметних зв'язків, оскільки він організовує освітній процес, навчальну діяльність учнів, добирає відповідні методи та стратегії, а також координує взаємодію з іншими вчителями. При цьому важливо, щоб вчитель мав глибоке розуміння змісту інших предметів та був готовий до співпраці з колегами для досягнення спільних цілей.

1.3. Аналіз досвіду роботи учителів-практиків з впровадження інтегрованого підходу до навчання іноземної мови у початкових класах

Вивчення досвіду практиків щодо впровадження інтегрованого навчання є надзвичайно важливим для розвитку сучасної освіти, оскільки воно дозволяє зрозуміти, які методики, підходи та форми організації

навчального процесу є найбільш ефективними для формування компетентностей учнів у різних галузях знань. Інтегроване навчання як педагогічна стратегія передбачає поєднання знань, умінь та навичок із різних дисциплін у межах одного навчального процесу, що сприяє формуванню цілісного світогляду учнів, розвитку критичного мислення, творчих та комунікативних компетенцій. Практичний досвід вчителів, викладачів та методистів, який аналізується у наукових дослідженнях, дає змогу виявити ефективні підходи та конкретні методи реалізації інтегрованого навчання на уроках і поза ними.

Одним із основних аспектів впровадження інтегрованого навчання є використання міжпредметних зв'язків. З. Ведренкова [10] у своїй праці підкреслює, що саме поєднання знань з різних дисциплін дозволяє учням не лише засвоювати фактичний матеріал, а й формувати навички аналізу, синтезу та застосування знань у нових контекстах. Практики вчителів початкових і середніх шкіл зазначають, що успішне використання міжпредметних зв'язків потребує ретельного планування уроків, чіткого визначення цілей та підбору завдань, які стимулюють учнів до активної пізнавальної діяльності [10, с. 101].

Практики показують, що одним із ефективних інструментів інтеграції є проєктна діяльність. За словами Ю. Стеценко [47], робота над міждисциплінарними проєктами стимулює творче мислення, дозволяє закріплювати знання в різних контекстах і формує вміння працювати в команді. Наприклад, учні можуть створювати презентації або дослідницькі роботи, де поєднують знання з англійської мови та історії, описують святкування національних свят у Великій Британії, аналізують культурні традиції, вивчають кліматичні та географічні особливості країн англomовного світу [47, с. 14-15]. У такому випадку англійська мова стає засобом пізнання іншого предметного матеріалу, а одночасно учні практикують лексичні, граматичні та комунікативні навички.

Важливим компонентом інтегрованого навчання є застосування творчих ігрових технологій. Дослідження Гравчук [12] показують, що використання ігрових методик на уроках іноземної мови значно підвищує активність та мотивацію учнів, допомагає подолати психологічні бар'єри та сприяє кращому засвоєнню лексичного та граматичного матеріалу. Практики застосовують різноманітні ігри: фонетичні вправи для правильної інтонації, ігри на запам'ятовування літер та слів, інтерактивні завдання на аудіювання та говоріння, а також лексичні ігри для розвитку словникового запасу. Поєднання ігор із міжпредметними завданнями, наприклад опис картин або музичних творів англійською мовою, дозволяє одночасно розвивати мовленнєві навички та культурну компетенцію.

Практики рекомендують також застосовувати інтеграцію через уроки, що базуються на проблемному навчанні. Такі уроки мотивують учнів до самостійного пошуку рішень і стимулюють критичне мислення. Наприклад, учні можуть досліджувати екологічні проблеми певного регіону, порівнювати кліматичні дані різних країн, складати прогнози змін навколишнього середовища, описуючи процеси англійською мовою. Навчання стає більш практично орієнтованим, а знання з різних предметів інтегруються у реальні життєві ситуації.

Ще одним важливим аспектом впровадження інтегрованого навчання є використання тематичних семінарів та конференцій. Практики показують, що проведення міжпредметних семінарів дозволяє учням узагальнювати знання з різних дисциплін, аналізувати їх у єдності та формувати світоглядні уявлення. На таких семінарах застосовують дискусії, презентації, дослідження та обговорення, що сприяє розвитку критичного мислення та комунікативних навичок. Конференції, у свою чергу, допомагають учням ознайомитися з міждисциплінарними проблемами, наприклад впливом кліматичних змін на суспільство чи розвиток культури, і формувати власні висновки англійською мовою.

Практичний досвід вчителів показує, що факультативні заняття з міжпредметною спрямованістю мають великі переваги. Л. Варзацька [26] зазначає, що факультативи дають змогу використовувати індивідуальні завдання, враховувати інтереси учнів, розвивати їхні здібності та формувати гнучкі компетенції. Наприклад, на факультативі «Культура і мова» учні можуть досліджувати історію свят, англійську літературу та мистецтво, створювати проєкти та презентації, обговорювати традиції та символіку культурних явищ. Такий підхід дозволяє поєднати мовні, історичні та культурологічні знання в одній навчальній діяльності.

Важливим компонентом практичного досвіду є також інтеграція географії у вивчення англійської мови. Учителі використовують опис географічних об'єктів, складання діалогів про природні та кліматичні особливості країн, підготовку презентацій про різні регіони та їхні соціально-економічні характеристики. Наприклад, обговорення клімату Великої Британії, рельєфу Шотландії або природних парків Англії сприяє розвитку мовних навичок, уміння порівнювати та аналізувати інформацію, а також формує цілісне уявлення про світ. Інтеграція географії дозволяє навчити учнів описувати місце, простір, природні явища англійською мовою, що розвиває як лексичні, так і граматичні компетенції.

Практики також демонструють ефективність використання технологій CLIL (Content and Language Integrated Learning), які дозволяють поєднувати вивчення мови та предметного матеріалу одночасно. За словами Нгуєн [67], методика CLIL сприяє формуванню як мовної, так і предметної компетенції, активізує мислення та стимулює самостійну роботу учнів [67, с. 82-83]. Уроки, де англійська мова використовується для вивчення історії, географії, культури чи науки, дозволяють учням засвоювати матеріал глибше та застосовувати його в реальних ситуаціях.

Різновидом інтегрованого навчання, який передбачає органічне поєднання двох предметів є бінарні уроки (від лат. *binaries* – подвійний) є особливим. У початкових класах такі уроки об'єднують блоки знань із різних

дисциплін, дозволяючи учням отримати цілісне уявлення про явище або тему, розглядати її з кількох точок зору та збагачувати інформаційне, емоційне й мисленнєве сприймання.

Основна мета бінарного уроку – досягнення інтеграції знань, формування цілісного мислення та розвиток здатності учнів самостійно здійснювати пізнавальну діяльність. Структура таких уроків може варіюватися залежно від специфіки змістового матеріалу, що є основою для інтеграції.

Підготовка до бінарного уроку вимагає від педагогів визначення теми, цілей та завдань уроку, які повинні бути спільними для обох предметів, а також специфічних для кожного. Проведення уроку ефективно лише за умови наявності спільної мети, що забезпечує гармонійне поєднання матеріалу. Виходячи з теми, мети та завдань, визначають тип уроку та добирають необхідний фактичний і дидактичний матеріал. Особливу увагу приділяють поєднанню методів і прийомів, що відповідають змісту матеріалу та поставленій меті, моделюють логічну структуру уроку, передбачають включення проблемних ситуацій та завдань для самостійної пізнавальної діяльності учнів. Це дозволяє досягти більшої гнучкості у реалізації навчальної програми та врахувати індивідуальні особливості учнів. Разом із тим проведення бінарних уроків потребує серйозної підготовки, оскільки виникають певні труднощі. Наприклад, теми навчальних предметів, які варто інтегрувати, часто сформульовані по-різному, що ускладнює їх об'єднання.

Бінарні уроки є особливим типом уроків інтегрованого навчання. Вони сприяють формуванню цілісного мислення, дозволяючи учням бачити взаємозв'язки між предметами. Наприклад, поєднання уроку математики та природознавства дозволяє учням використовувати математичні методи для аналізу природних явищ; стимулюють розвиток пізнавальної активності та самостійності, так як учні залучені до пошуку інформації, аналізу та синтезу даних із різних джерел. Інтеграція дисциплін підвищує мотивацію учнів, оскільки вони бачать практичне застосування знань у різних контекстах та

можуть краще оцінити цінність навчання; дозволяють ефективно розвивати комунікативні та соціальні навички. Учні працюють у групах або парах, обговорюють проблемні завдання, готують спільні презентації та проєкти. Такі завдання формують навички співпраці, вміння слухати та аргументовано висловлювати власну думку, що є важливою складовою сучасної освіти. Інтеграція також забезпечує багатостороннє сприйняття навчального матеріалу: учні аналізують явища з різних точок зору, що розвиває гнучкість мислення і здатність знаходити нестандартні рішення.

Серед практичних прикладів бінарних уроків можна навести поєднання уроку англійської мови та історії, де учні вивчають події Великої Британії та одночасно опрацьовують лексичні, граматичні конструкції англійської. Інший приклад – поєднання музики та іноземної мови: учні слухають пісні, аналізують тексти, обговорюють біографії композиторів, що одночасно розвиває мовні та культурологічні компетенції. Такі уроки ілюструють, як бінарний підхід сприяє формуванню цілісної картини світу та глибшому засвоєнню знань.

Важливим аспектом проведення бінарних уроків є ретельне планування та координація між вчителями. Спільне визначення теми, мети, завдань, а також підготовка дидактичних матеріалів дозволяють уникнути дублювання інформації та забезпечують логічну послідовність уроку. Окрім того, педагогам слід передбачати варіанти індивідуальної та групової роботи, організовувати проблемні ситуації, які сприятимуть розвитку критичного мислення та творчих здібностей учнів.

У статті вчителя практика В. Сенік «Доцільність та специфіка інтеграції при вивченні літератур як шлях до формування компаративної компетенції особистості у сучасній школі» розглянуто принципи проведення та організації такого виду уроків. Авторка зауважує, що інтеграція різних літературних дисциплін дозволяє учням глибше розуміти літературні твори, їх контекст та взаємозв'язки між різними культурами.

В. Сенік підкреслює, що інтегровані заняття, спроектовані спільно й вибудовані на компаративному аналізі та інтерактивних формах навчання, покликані розвивати в учнів уміння працювати з художнім текстом (відбір фактів і деталей, інтерпретація, висновки й узагальнення), зіставляти явища різних національних літератур, простежувати творчі зв'язки між авторами, аналізувати твори в межах певного напрямку, течії чи школи, порівнювати тексти, близькі за тематикою, ідеєю, сюжетом, проблематикою, образною системою та поетикою, ефективно співпрацювати в команді над розв'язанням поставлених педагогами проблем і застосовувати здобуті самостійно знання в нових ситуаціях [45, с. 128-129].

На інтегрованих заняттях, які пропонує вчителька, велике значення надається командній роботі як ефективній інтерактивній формі навчання, що базується на компаративному аналізі художніх творів. Робота в групах дозволяє максимально задіяти досвід кожного учня, стимулює їхню пошукову діяльність, а також формує почуття гідності та самоповаги. Клас зазвичай ділиться на чотири постійні групи, хоча варіанти можуть змінюватися залежно від теми та мети уроку: «На наших бінарних заняттях, які ми називаємо, зазвичай клас ділиться на постійні чотири групи: нерідко це «історики», «українські літератори», «зарубіжні літератори», «літературні критики», хоча можливі інші варіанти, залежно від теми та мети уроку. Кожна команда складається з 5-7 учнів і має свого керівника, який обирається учнями, що входять до робочої групи» [45, с. 129].

Тому, організація і зміст проведення бінарних уроків, в умовах інтегрованого навчання, сприяє формуванню в учнів цілісного мислення, розвитку творчих та комунікативних здібностей, позитивної мотивації до навчання, активізують пізнавальну діяльність.

У контексті інтегрованих уроків доцільно впроваджувати інноваційні технології, зокрема ігрові, які не тільки сприяють мотивації учнів, але й допомагають реалізовувати дидактичні принципи. Ігрові технології вдало відповідають природним потребам дітей, адже гра є їхньою базовою формою

діяльності та способом пізнання світу. У процесі гри учні одночасно засвоюють матеріал з різних предметів, що забезпечує інтеграцію освітнього контенту. Наприклад, під час одного заняття вони можуть вивчати нові слова англійською мовою, вирішувати математичні задачі чи досліджувати природні явища. Т. Гравчук зауважує, що: ігрові технології на уроках іноземної мови в початковій школі допомагають зняти психологічні бар'єри й виховують у дітей цілеспрямованість, наполегливість і самоконтроль. Використання ігрових прийомів надає навчанню практичної спрямованості, що підсилює позитивну мотивацію до вивчення мов [12, с. 4]. Гра виступає потужним засобом, механізмом міжпредметної інтеграції, поєднуючи навчальні матеріали та сприяючи формуванню комплексних компетентностей. Інтегровані ігрові завдання сприяють розвитку соціальних навичок у дітей. У процесі гри вони вчаться висловлювати свої індивідуальні особливості, розпізнавати емоції й поведінку інших учасників, а також взаємодіяти в команді. Гра виконує роль школи соціальних відносин, де учні пізнають різноманітні аспекти навколишнього світу, інтегруючи знання з мов, мистецтва, математики, природознавства та історії. Такий підхід у рамках НУШ підтримує цілісний розвиток дитини, стимулюючи її пізнавальну активність і значно підвищуючи ефективність навчального процесу.

Інноваційним підходом є інтеграція «дизайн-мислення» в процес вивчення іноземних мов, що відкриває нові горизонти для освітнього розвитку. Це особливо важливо в умовах постійної невизначеності, що характеризує сучасний світ. Українська освітня система активно відходить від простого запам'ятовування фактів, акцентуючи увагу на формуванні творчого потенціалу здобувачів освіти, які здатні проявляти ініціативу та ефективно адаптуватися до динаміки суспільства.

Іноземна мова є універсальною дисципліною, яка гармонійно поєднується з іншими галузями знань, дозволяючи вирішувати завдання як у межах однієї сфери, так і в міждисциплінарному контексті. Це створює сприятливі умови для впровадження технології дизайн-мислення.

Дослідження Т. Фурсенко «Сучасні підходи до викладання іноземної мови в немовному ЗВО: дизайн-мислення» [51] підкреслює, що застосування дизайн-мислення на уроках іноземної мови сприяє генерації нових ідей, розвитку нестандартного мислення, творчому підходу до прийняття рішень, подоланню страху перед помилками та швидкому тестуванню задумів з метою отримання зворотного зв'язку. Дизайн-мислення сприяє формуванню у школярів унікальних навичок творчого мислення, миттєвого аналізу та генерації рішень, розвитку здатності самостійно шукати нестандартні підходи та креативно реагувати на різні навчальні та життєві ситуації. Використання цього підходу дозволяє дітям активно застосовувати знання на практиці, одночасно розвиваючи критичне мислення, вміння працювати в команді та приймати відповідальність за власні ідеї й рішення.

Учитель-практик (Смілянської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 7 Смілянської міської ради Л. Єфімова ділиться своїми думками про успішний досвід інтегрування уроків, зокрема: «За роки роботи вчителем початкових класів я прийшла до висновку, що найбільш ефективними, цікавими для вчителя та учнів, є інтегровані уроки, які позитивно впливає на розвиток самостійності, пізнавальної активності та інтересів учнів. Зміст уроків, навчальна діяльність вчителя звернені до особистості учня, тому сприяють всебічному розвитку здібностей, активізації розумових процесів, понукають учнів їх до узагальнення знань, що відносяться до різних наук» [32, с. 7]. Діти проявляють значний ентузіазм при засвоєнні нових ідей, демонструючи справжню зацікавленість під час ознайомлення з новим матеріалом. Їхня здатність встановлювати взаємозв'язки між різними навчальними дисциплінами показує, що знання, набуті в одній галузі, можуть сприяти успіху в іншій, що не лише розширює їхній кругозір, але й зміцнює впевненість у власних здібностях. На думку вчительки, особливу цінність мають інтегровані уроки, які сприяють формуванню у дітей системного мислення. Вони вчать аналізувати тему з різних перспектив, співвідносити факти та робити обґрунтовані висновки. Планування таких занять дозволяє

поглибити зміст навчального матеріалу та забезпечити його логічну взаємопов'язаність.

Позитивним є відгук учителя-практика, Н. Пальонко (Кривчанська загальноосвітня школа I-III ступенів Жашківської районної ради Черкаської області), щодо організації інтегрованого навчання, зокрема з питань: «Як сформувати у дітей цілісне уявлення про навколишній світ» [32, с. 16].

Сучасні учні часто відкидають традиційні методи як застарілі або надто примітивні, тож особливої ваги набуває практика вчителів Нової української школи. Як наголошує І. Тимошенко, освітніх технологій нині безліч – дієвих і не дуже, ефективних і справді ефективних; одні зникають, інші повертаються. Проте вирішальним завжди лишається не інструмент, а особистість педагога, який його застосовує. Сучасний учитель, за її словами, має бути водночас філософом, стратегом, практиком і постійним учнем.

Інтегроване навчання в початковій школі – це одночасно виклик і можливість. Для одних учителів такий підхід відкриває нові горизонти у викладанні, для інших стає джерелом додаткових труднощів.

Учитель-методист, автор підручників І. Большакова звертає увагу на ключову проблему: «До будь-якої новації треба звикнути, бо спершу вона викликає шок. Учителям треба довго і ретельно готуватися до інтегрованих уроків. Робити це сім разів на тиждень, як пропонують у НУШ, під силу не всім учителям. Тим паче всі стартували з різних позицій, бо хтось використовував інтегрований підхід у своїй практиці постійно, а хтось узагалі ніколи» [7]. Підготовка до таких уроків потребує значних ресурсів – часу, зусиль та методичної гнучкості, що може бути надто складним для багатьох. Утім, саме інтеграція здатна вдихнути життя в уроки, зробити їх змістовнішими та більш актуальними для сучасних дітей.

Досвід педагогів-практиків підтверджує, що інтеграція предметів відкриває перед початковою школою значні перспективи для розвитку критичного мислення, творчих здібностей і міжпредметних зв'язків. Однак її результативність у залежить від рівня підготовки вчителя і його здатності

зберігати баланс між розширенням контексту та зосередженістю на конкретній меті уроку. Інтеграція – це інструмент, а не самоціль. У руках досвідченого педагога вона може стати цінним ресурсом для гармонійного розвитку дитини.

На офіційному сайті НУШ віднаходимо відгук учительки І. Романчук, яка працювала з пілотними класами за інтегрованими курсами. Її досвід доводить, що сучасне навчання вже не може обмежуватися лише використанням підручників і механічним заучуванням правил. Діти прагнуть зрозуміти, як отримані знання можна застосувати в реальних життєвих ситуаціях. Програма, за якою працює педагог, гармонійно поєднує мовно-літературний курс із театральним мистецтвом і драматургією, а також інтегрує історію, етнографію та народознавство. Вчителька зауважує: «Ми вивчаємо, що таке Бойківщина, Лемківщина, Покуття, Бесарабія, досліджуємо культуру. І все це тісно пов'язано із літературою, де розглядаються драматичні твори, комедії, такі жанри як казка чи байка» [31].

Варто виокремити окремі онлайн-платформи, які стають допоміжними інструментами для інтегрування ігрових технологій, а саме: Genezum. Освітня онлайн-платформа, що об'єднує досвід учителів з різних областей України. У розділі «Досвід роботи у просторі НУШ» представлені приклади інтегрованих уроків, де гармонійно поєднуються історія, природознавство, мистецтво та інші шкільні предмети. Вчителі діляться готовими сценаріями занять, тематичними тижнями і практичними порадами. Ідеальний ресурс для тих, хто шукає нові ідеї та натхнення для власної педагогічної діяльності.

NUSH (офіційний сайт Нової української школи). Офіційний ресурс, який окрім нормативних документів і програм містить інтерв'ю з учителями-практиками. На платформі можна знайти кейси з пілотних шкіл. На сайті можна побачити процес інтеграції предметів безпосередньо «зсередини», отримати інформацію про підготовку педагогів і сучасні методи оцінювання.

Освіторія (Osvitoria.media). Медійний ресурс про освіту, який часто висвітлює досвід учителів і передові методики навчання. У публікаціях є практичні рекомендації щодо впровадження STEM, проєктного навчання, ігрових технологій та інтерактивних уроків. Платформа містить інтерв'ю, блоги педагогів і добірки зручних навчальних інструментів, які легко адаптувати під інтегроване навчання.

Освітня платформа «На Урок». Українська освітня онлайнова платформа, що підтримує професійний розвиток педагогів через вебінари, курси і методичні матеріали. На сайті запропоновані ресурси, присвячені інтегрованому навчанню, даючи змогу отримати сертифікат і доступ до великого архіву матеріалів. Тут можна знайти як готові сценарії уроків, так і теоретичну базу інтеграції, доповнену практичними рекомендаціями провідних методистів.

Укрінформ. Національне інформаційне агентство, яке висвітлює трансформації в освіті, зокрема пов'язані з НУШ. У матеріалах містяться коментарі учителів, батьків та учнів. У репортажах описано вплив інтегрованих методів на мотивацію дітей, реальні результати реформи та труднощі при її впровадженні. Це джерело стане в нагоді педагогам, які прагнуть глибше зрозуміти контекст освітніх змін.

Загалом, досвід застосування інтегрованих уроків можна узагальнити так: вони значно поживали освітній процес, забезпечивши учнів новими мотивами для навчання, а педагогові – свіжий поштовх до професійного самореалізації та творчості.

Технологія підготовки інтегрованого уроку передбачає: детальний аналіз річного календарного плану з метою виявлення спільних точок між різними навчальними дисциплінами. Це не тільки співставлення тематичної спрямованості, але й дбайливий пошук смислових і логічних взаємозв'язків, які нададуть змістовну завершеність інтегрованому уроку. Наприклад, вчителю варто з'ясувати, як теми з природознавства можуть бути доповнені даними з читання чи математики або як історичний контекст можна вдало

поєднати зі змістом уроків іноземної мови. Паралельно необхідно чітко окреслити мету та ключові завдання уроку. Це не просто навчальні досягнення за окремими предметами, але й розвиток міжпредметних компетенцій, як-от здатність аналізувати, порівнювати, відстежувати причинно-наслідкові зв'язки, працювати у групах і презентувати ідеї. На наступному етапі педагог «конструює» структуру заняття. Він планує логіку переходів між блоками, види роботи для учнів, використовувані матеріали та способи оцінювання. Нерідко доводиться створювати власні інтерактивні вправи чи завдання, додаткові матеріали або навіть формувати мініпроекти, які об'єднують концепти кількох дисциплін в єдину навчальну ситуацію.

Складність полягає у необхідності гармонійного поєднання програмних вимог із творчим підходом до планування уроків. Особливу увагу слід приділити рівню загальної підготовки учнів у класі, адже теми в різних предметах нерідко вивчаються у різний час. Вчителю доводиться адаптувати матеріали або змінювати послідовність викладання для досягнення оптимального ефекту, коректувати календарне планування.

Попри ці виклики, переваги інтегрованих уроків очевидні. Вони не лише поглиблюють знання, а й розвивають здатність дітей цілісно сприймати світ, що має величезне значення у сучасній реальності.

Методична функція насамперед сприяє формуванню у школярів сучасного й цілісного уявлення про навчальні дисципліни, акцентуючи на їхньому взаємозв'язку та спільних закономірностях. Це дозволяє учням сприймати предмети не як окремі блоки інформації, а як частини єдиної картини світу.

Освітня функція відіграє ключову роль у розвитку системного мислення. Вона передбачає подання матеріалу Тому, щоб окремі його компоненти утворювали зв'язну й логічну структуру. Це сприяє заглибленню знань, їхній гнучкості при застосуванні та навичці швидко знаходити міжпредметні взаємозв'язки.

Розвивальна функція є не менш важливою, оскільки інтегрований підхід стимулює пізнавальну активність, допомагаючи долати шаблонність мислення. Учні отримують мотивацію до пошуку нових рішень, що значно розширює їхній кругозір і формує здатність мислити за межами одного предмета, комбінуючи знання з різних сфер.

Виховна функція акцентується на формуванні політехнічного підходу до навчання, демонструючи практичну цінність здобутих знань у життєвих ситуаціях. Це мотивує до саморозвитку, виховує відповідальність й працьовитість, а також сприяє критичному аналізу інформації.

Конструктивна функція зосереджена на вдосконаленні змісту навчального матеріалу через інтеграцію. Педагог отримує змогу оновлювати й адаптувати матеріал відповідно до сучасних потреб школярів, створюючи цікаве, насичене та актуальне навчальне середовище.

Отже, інтеграція в освіті виступає насамперед комплексною освітньою стратегією, яка гармонійно поєднує знання, вміння та цінності. Вона готує учнів до реалій життя, де проблеми і завдання здебільшого потребують комплексних підходів, творчості та здатності охопити цілісну картину явищ і процесів.

Інтеграція предметів у початковій школі в рамках НУШ стала для педагогів одночасно викликом і джерелом нових перспектив. Практика показує, що цей підхід сприяє більш цілісному та практично спрямованому навчальному процесу. Учні отримують можливість побачити, як знання з різних предметів взаємодіють і доповнюють одне одного: наприклад, на уроках читання можна залучити математичний компонент, а вивчення поезії вдало поєднати з образотворчим чи музичним мистецтвом. Такий різновид роботи дозволяє не лише глибше опрацьовувати тему протягом тематичних тижнів, але й стимулювати розвиток творчості, морально-духовної і почуттєвої сфери. І все це, потребує значних ресурсів: час, гнучкість у підході та готовність до експериментів. Не всі педагоги мають однаковий рівень досвіду, через що цей процес для деяких може видатися надто

складним. Також існує ризик втратити ключовий освітній зміст: учні можуть зануритися у другорядні деталі та не засвоїти основні моменти з теми уроку, що націлює на прогнозування та передбачення.

Досвід практиків у площині інтегрованого навчання є потужним ресурсом інструментом у професійній підготовці та набутті майстерності. Використовуючи цей ресурс, вчитель набуває власного досвіду, де творчість гармонійно співіснує з чіткою структурою.

Висновки до розділу 1

Відповідно до першого та другого завдання магістерського дослідження нами здійснено аналіз теоретичних засад інтегрованого навчання, окреслено його цілі, переваги та потенціал для підвищення результативності освітнього процесу. Особливу увагу зосереджено на історичних етапах становлення інтегрованого підходу в Україні від його ранніх етапів (форм) у вітчизняній педагогіці до сучасних тенденцій, зумовлених реформою «Нової української школи».

Підкреслюється, що концепція інтегрованого навчання зберігає високу актуальність, оскільки її ефективна методична реалізація створює передумови для формування такої освітньої системи, яка забезпечує умови для самореалізації та особистісного успіху кожного учня. Інтегративні процеси орієнтовані на побудову цілісної структури знань і вмінь, розвиток здібностей і потенціалу школярів, а також на формування комплексного уявлення про об'єкт вивчення завдяки залученню спільних методів дослідження, що сприяють систематизації набутої інформації.

На основі аналізу наукових джерел теоретично обґрунтовано, що інтегрований підхід сприяє розширенню соціально-пізнавального досвіду учнів у межах визначених педагогом навчальних завдань, стимулює інтенсивний інтелектуальний розвиток школярів відповідно до обраної тематики, формує інтерес до подій і явищ реальної дійсності та відіграє важливу роль у вихованні особистості.

Методичні засади інтеграції навчальних предметів у сучасній школі передбачають опору на міждисциплінарні знання, узгодженість змісту окремих навчальних дисциплін, а також поєднання споріднених предметів через міжпредметні зв'язки, які перебувають у процесі постійного оновлення й удосконалення. Доведено значущість міжпредметної інтеграції у формуванні навичок іншомовної комунікативної компетентності. Проаналізовано ключові аспекти інтегрованого підходу до навчання іноземної мови учнів початкових класів.

Визначено, що одним із основних аспектів впровадження інтегрованого навчання є системне поєднання знань та навичок із різних предметів у межах цілісного освітнього процесу, що дозволяє учням помічати взаємозв'язки між окремими елементами матеріалу, виділяти головне, розвивати системне мислення та здатність логічно об'єднувати різні фрагменти знань.

РОЗДІЛ 2

ДИДАКТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

2.1. Аналіз ключових аспектів організації інтегрованого підходу до навчання іноземної мови у початковій школі

Дослідження стану впровадження інтегрованого підходу до навчання іноземної мови є необхідним для виявлення реального ступеня інтеграції змісту, форм і методів у сучасних освітніх процесах початкової школи. Воно дозволяє простежити, наскільки інтеграційні принципи закріплені не лише на нормативному рівні, а й реалізуються у щоденній педагогічній практиці. Одним із аспектів цього дослідження стало вивчення нормативно-методичної бази, що регулює організацію освітнього процесу, зокрема аналіз Типових освітніх програм НУШ для 1-2 та 3-4 класів і змістових точок перетину навчальної дисципліни «Іноземна мова» з іншими освітніми галузями. Це дало змогу визначити реальні форми інтеграції, що можуть застосовуватися на практиці під час вивчення іноземної мови молодшими школярами.

Типова освітня програма, розроблена під керівництвом О. Савченко [32], є однією з базових моделей упровадження Концепції Нової української школи в початковій ланці. Вона зорієнтована на дитиноцентризм, діяльнісний і компетентнісний підходи, що передбачають навчання через активну пізнавальну діяльність, дослідження, гру, комунікацію та творчість. Програма спрямована на формування ключових компетентностей молодших школярів і гармонійний розвиток особистості, у якому знання, уміння та цінності функціонують як взаємопов'язані складові освітнього процесу.

Іноземна мова в програмі О. Савченко [32] посідає особливе місце: її розглядають не лише як предмет засвоєння мовних знань, а насамперед як засіб міжкультурного спілкування, що формує готовність до діалогу культур і взаєморозуміння у глобалізованому світі. Навчання вибудовується в

міжкультурній парадигмі: опанування мови поєднується з ознайомленням із культурою, традиціями, звичаями та соціальними нормами народу-носія, що сприяє становленню толерантності, позитивного ставлення до розмаїття та відкритості до світу. У подальшому викладі це конкретизується через визначені в програмі інтегровані змістові лінії та очікувані результати на рівні початкової мовної підготовки (Pre-A1), які забезпечують практичне застосування мови в типових для молодших школярів сферах спілкування.

У програмі окремим пунктом визначено «Інтегровані змістові лінії та орієнтовні способи їх реалізації у початковій школі», що є важливою складовою цілісної моделі навчання. Цей розділ конкретизує, як через різні освітні галузі, зокрема іноземну мову, формуються ключові компетентності та життєві навички учнів. Іноземна мова тут постає засобом розвитку пізнавальної активності, творчості, соціальної відповідальності й міжкультурної комунікації: діти не лише говорять іншою мовою, а й учаться мислити ширше, співпрацювати, оцінювати вчинки, розуміти взаємозв'язки між людиною та довкіллям [32].

Змістова лінія «Екологічна безпека та сталий розвиток» реалізується через теми, пов'язані з природою, довкіллям і турботою про планету: учні опановують лексику для опису природних об'єктів, погоди, тварин і пір року; беруть участь у бесідах англійською про дбайливе ставлення до природи (Don't drop litter! Save water! Love animals!), створюють плакати «My Green School» або короткі описи природи рідного краю. Змістова лінія «Громадянська відповідальність» спрямована на формування у дітей гідності, поваги до інших, уміння діяти у колективі; на уроках іноземної мови це втілюється через теми My Family, My Friends, My School, Rules in Our Class, діалоги про взаємодопомогу та повагу (We help each other, Be polite). «Здоров'я і безпека» інтегрується через теми Healthy food, My body, Sports and games: діти формулюють прості поради (Eat fruit! Wash your hands! Sleep well!), описують розпорядок дня, програвують ситуації безпечної поведінки. «Підприємливість і фінансова грамотність» підтримується рольовими іграми

At the Shop, My Birthday Party, Pocket Money: учні називають ціни, порівнюють товари, висловлюють бажання й потреби, організовують мінігру «Our Class Market» – це розвиває мовлення, планування й відповідальний вибір [32].

Підсумовуючи, розглянута логіка програми О. Савченко [32] показує, що іноземна мова має бути не відокремленим курсом, а центральним вузлом інтеграції, у якому тематичні модулі природно переходять у спільні освітні смисли та дії. Реальна впровадженість інтеграції виявляється там, де мовний зміст приводить учнів до предметно значущих результатів (поради, міні-звіт, постер, план, рольова ситуація), а оцінювання спирається на подвійні критерії – мовленнєві й предметні. Для практики це означає зміщення акценту з репродуктивних вправ на короткі завершені цикли діяльності (мета – дія – публічне представлення – рефлексія), щоб інтеграція перестала бути декларацією і стала стабільною структурою щоденного уроку. Отже, програма Савченко [32] забезпечує достатній нормативний потенціал для інтегрованого навчання, який реалізується за умови спільного планування змісту та добору наскрізних тем і завдань, а також завдяки узгодженню змістових ліній між освітніми галузями, організації спільних проєктів і впровадженню практико орієнтованих форм роботи, що сприяють цілісному сприйняттю знань учнями.

Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Р. Б. Шияна [32], пропонує узгоджений підхід до планування й організації єдиного комплексу освітніх компонентів у початковій школі, щоб забезпечити досягнення результатів, визначених Державним стандартом початкової освіти. Вона окреслює загальний обсяг навчального навантаження, очікувані результати в межах освітніх галузей і подає рекомендований зміст за змістовими лініями. Важливо, що програма описує орієнтовну тривалість тем і можливі міжгалузеві зв'язки (зокрема інтеграцію та логіку послідовності), а також пропонує форми організації освітнього процесу. У підсумку маємо компетентнісно-діяльнісну модель, у якій зміст вибудовується «від

результату»: від того, що дитина має вміти робити, та від типових видів її діяльності.

У межах цієї моделі іншомовна освіта має чітку мету: формування іншомовної комунікативної компетентності для безпосереднього й опосередкованого міжкультурного спілкування – на підтримку інших ключових компетентностей і життєвих потреб дитини. Відповідно завдання курсу охоплюють уміння спілкуватися в окреслених сферах, темах і ситуаціях; розуміти на слух автентичні повідомлення; читати доступні тексти різних жанрів; здійснювати елементарну письмову взаємодію та висловлювання. Для опосередкованого спілкування програмно виокремлено змістові лінії «Зорове сприймання», «Писемна взаємодія», «Писемне висловлювання», «Онлайн взаємодія», які поетапно вводять дитину в ролі читача й автора, у тому числі в цифровому середовищі: від розпізнавання знайомих слів з опорою на ілюстрації – до коротких фраз про себе й базового етикету онлайн.

Логіка інтеграції реалізується через узгодження змістових ліній, мовленнєвих функцій і навчальних дій з іншими галузями, а також через організаційні форми, що забезпечують зв'язність предметів. Мовний інвентар (лексика, граматика) у програмі визначено як орієнтовний – він добирається під конкретний комунікативний намір у темі і не стає самоціллю. Тому граматичні явища засвоюються в складі готових мовленнєвих зразків без теоретизування морфології та синтаксису, що відповідає віковим особливостям і підтримує концентричне розширення висловлювань. Такий практичний фокус полегшує міжгалузеву інтеграцію: мовні дії природно «підхоплюють» завдання з «Я досліджую світ», математичної, мистецької, громадянської та інших галузей.

У програмі окреслено сім взаємодоповнювальних змістових ліній: сприймання на слух, зорове сприймання, усна взаємодія, усне висловлювання, писемна взаємодія, писемне висловлювання, онлайн взаємодія. Разом вони вибудовують початковий рівень іншомовної комунікативної компетентності

й узгоджуються з темами «Я, моя родина і друзі», «Дозвілля», «Природа», «Свята і традиції», «Людина», «Харчування», «Школа». Інтеграція вважається досягнутою тоді, коли кожна лінія підводить учня до предметно значущої дії в іншій галузі, а результат фіксується подвійно за мовленнєвими й предметними критеріями.

Переходячи до прикладів, сприймання на слух органічно поєднується з «Я досліджую світ», громадянською та мистецькою галузями через короткі автентичні аудіо з побутовим або пізнавальним змістом. Наприклад, учні слухають прості інструкції безпеки й виконують «rule check» у класі; слухають короткий прогноз погоди й переносять дані в таблицю спостережень; слухають пісню про кольори й добирають відповідні предмети. Ключовий індикатор інтеграції тут – післяслухові дії ведуть до предметного результату (відмітка в чек-листі, заповнена клітинка спостережень, правильне сортування), а не зводяться до механічного повторення лексики.

Наступним кроком зорове сприймання підтримує «Я досліджую світ», математичну та технологічну галузі через інфографіку, піктограми, прості таблиці та розклади. Учні читають плакат «Keep our classroom clean» і виконують послідовність дій; розпізнають піктограми «recycle / don't litter» і сортують сміття у відповідні контейнери; читають цінову етикетку й вписують число в класний «прайс-лист». Показником успіху є точне співвіднесення прочитаного з дією або даними (відмітка, символ, контейнер).

Логічно продовжуючи, усна взаємодія пов'язується з громадянською, соціальною та математичною складовими через парні та групові мікродіалоги, що ведуть до рішення. У парах учні погоджують правила класу й записують два спільні пункти; у грі «At the shop» покупець називає товар і ставить питання про ціну, партнер відповідає і рахує; у соціальних сценках відпрацьовуються ввічливі формули «попроси подякуй вибачся». Інтеграційний індикатор діалог доводить справу до мікрорішення (домовленість, покупка, вибір).

Далі усне висловлювання переходить у мініпрезентації з опорами, з'єднуючи іноземну мову з мистецькою, «Я у світі» та «Я досліджую світ». Це може бути триреченневий опис домашньої тварини з коректною класифікацією «wild/pet»; коротка презентація «My Healthy Day» із двома корисними звичками; «Show and tell» про улюблену іграшку з указанням форми/кольору (місток до математики). Індикатором виступає цілісність висловлювання й доречність лексики під предметну мету (класифікація, ознаки, послідовність).

Поступово переходячи до письма, писемна взаємодія пов'язується з технологічною та громадянською галузями через функційні тексти: підпис до постера «Class Plant Care» з простими інструкціями; заповнення формуляра «My library card»; вітальна листівка «Happy Birthday» у блоці «Свята і традиції». Інтеграційний індикатор реальне використання продукту в класній діяльності (плакат читається, картка потрібна для гри «Library», листівка має адресата).

Звідси природно виростає писемне висловлювання, яке поєднується з математикою, природознавством і мистецтвом через короткі тексти за матрицею: список здорових продуктів для меню дня; мініопис «My classroom» із позначенням розташування предметів; інструкція з трьох кроків «How to wash hands». Показники – зрозумілість 2–3 фраз і наявність предметної логіки (послідовність, ознаки, кількість).

Нарешті, онлайн взаємодія інтегрується з інформатикою та громадянською компетентністю, формуючи елементарний мережевий етикет і безпечну поведінку. Приклади: участь у класному онлайн-опитуванні «Favourite fruit»; розміщення короткого твердження «My name is..., I like...» у захищеному середовищі; відпрацювання ввічливих формул онлайн-привітань. Індикатори доречність етикетних формул і коректність заповнення простих полів без персональних ризиків.

Щоб інтеграція була не випадковою, а системною, кожен тему доцільно будувати як короткий цикл дій з чіткими переходами: слухання →

читання → усна взаємодія → усне висловлювання → письмова взаємодія/висловлювання → (за потреби) проста онлайн-дія. Кожен етап завершується предметним мікропродуктом: чек-лист безпеки в «Я досліджую світ», позначка в таблиці спостережень, домовленість у парі, мініюпис, підпис до постера, онлайн-вітання. Саме така послідовність забезпечує плавний рух від сприймання до дії, від мови – до змісту, і назад, утримуючи стійку міжгалузеву інтеграцію.

Практичне впровадження інтегрованого підходу потребує системності, методичної гнучкості та творчості вчителя. У сучасній початковій школі спостерігаємо позитивну динаміку: педагоги дедалі частіше поєднують «English + Я досліджую світ», «English + Art», «English + Maths», застосовують CLIL та STEAM, завдяки чому мовні завдання органічно вбудовуються в дослідження, експерименти й творчі проєкти. Це дозволяє сприймати іноземну мову не ізольовано, а як засіб пізнання й взаємодії з реальними змістами інших галузей.

Форми реалізації інтеграції різноманітні, але їх об'єднує діяльнісна логіка та подвійний результат мовний і предметний. Тематичні дні та тижні на кшталт «Healthy Day», «Our Planet», «My City» окреслюють спільні смисли для кількох предметів; спільні проєкти «Eco-Rules in Our School», «Safety Code», «Seasons Around Us» ведуть до конкретних продуктів (правила, пам'ятки, макети, міні-дослідження); інтегровані міні-цикли вибудовують послідовність «слухання → читання → взаємодія → творчий продукт», де кінцевим результатом стають малюнок, плакат або коротка усна презентація англійською на матеріалі «Я досліджую світ».

Щоб посилити ефект, варто завчасно планувати навчальні модулі у співпраці з учителями інших освітніх галузей (англійська, «Я досліджую світ», мистецтво), узгоджуючи очікувані результати й критерії оцінювання. Доцільно системно використовувати цифрові ресурси: інтерактивні карти для спостережень, відеоексперименти для пояснення явищ природи, онлайн-

опитування для збору класних даних – усе це підтримує подвійний результат і робить навчання доказовим.

Практичний вимір інтеграції зручно закріплювати через міні-проекти, наближені до реальних ситуацій. Учні створюють інструкції та правила безпеки, меню й афіші, вітальні листівки англійською, готують інформаційні постери про переробку сміття або записують короткі відеоповідомлення «My Eco Habits». Паралельно застосовується подвійна діагностика: у таблицях фіксуються «Мовні результати» (лексика, зрозумілість і цілісність висловлювання) і «Предметні результати» (точність фактів, послідовність, коректність дій), що робить інтеграцію вимірюваною, а зворотний зв'язок адресним.

Тому, наявна нормативна база створює міцний фундамент, а шкільна практика розкриває потенціал інтегрованого підходу через діяльнісні, креативні та цифрові формати. Іноземна мова поступово перестає бути лише предметом і стає інструментом пізнання світу: від перших спостережень у «Я досліджую світ» до змістовних учнівських продуктів, що відображають і мовний прогрес, і предметні досягнення.

У процесі роботи було розроблено тематичне планування інтегрованих уроків англійської мови для учнів 2 класу на основі підручника *Family and Friends*. Планування передбачає поєднання змісту англійської мови з іншими освітніми галузями «Я досліджую світ», музикою, образотворчим мистецтвом, математикою, трудовим навчанням та інформатикою. Такий підхід сприяє формуванню іншомовної комунікативної компетентності, розвитку пізнавальної активності, емоційної залученості та практичного застосування мови у знайомих для дітей ситуаціях.

Запропоновані теми базуються на ігровій діяльності, інтерактивних вправах, піснях, рольових сценках і творчих завданнях. Структура планування відображає зміст міжпредметної інтеграції від родини й школи до природи, свят, здорового способу життя та цифрового середовища. Матеріали можуть бути використані для організації інтегрованих уроків,

позакласних заходів і тижнів англійської мови в початковій школі (таблиця 2.1.).

Таблиця 2.1.

№	Навчальні предмети, що інтегруються	Теми (календарне планування)	Змістовий блок / ключові слова (інтеграція)
1	Англійська мова + «Я досліджую світ»	My Family and My School / Родина і школа	Сімейні ролі, взаємодія, правила поведінки у школі. Гра «My Family Tree»; шкільний кодекс англійською.
2	Англійська мова + Мистецтво	Colours and Emotions / Кольори й емоції	Назви кольорів та емоцій. Малювання кольорового портрета емоції; гра «Feel the Colour».
3	Англійська мова + Математика	Numbers and Shapes Around Us / Числа і фігури	Лічба, геометричні фігури, об'єкти навколо. Пошук форм у класі «Math Hunt»; постер «My Shape City».
4	Англійська мова + Музика	Seasons and Songs / Пори року та пісні	Погода, природні явища. Пісня «Rain, Rain, Go Away»; рухливий оркестр «Weather Sounds».
5	Англійська мова + Інформатика	My Favourite Animals / Улюблені тварини	Цифрові картки тварин, онлайн-вікторина «Guess the Animal». Класифікація й пошук фактів.
6	Англійська мова + Трудове навчання	Food and Healthy Lifestyle / Їжа і здоров'я	Харчування, продукти. Лепбук «Healthy Plate»; рольова гра «At the Café».
7	Англійська мова + «Я досліджую світ»	Transport and Travel / Транспорт і подорожі	Безпека руху, екологічна поведінка. Мапа маршруту «My Way to School».
8	Англійська мова + Мистецтво + Музика	Holidays and Traditions / Свята і традиції	Різдво, Великдень, День матері. Листівки, святкові пісні, міні-сценки.
9	Англійська мова + Математика	Time and Daily Routines / Час і розпорядок дня	Годинник, режим дня. Гра «Time Domino»; настінний розклад «My Day».
10	Англійська мова + Інформатика + Мистецтво	My Dream House / Мій будинок мрії	Дім, меблі, кольори. Цифровий макет у Canva або план кімнати; усна презентація.

Отже, інтегрований підхід до навчання іноземної мови в початковій школі довів свою ефективність: іноземна мова виступає інструментом міжгалузевої інтеграції й поєднує пізнавальний, комунікативний, ціннісний і діяльнісний виміри освіти. Аналіз типових програм О. Савченко та Р. Шияна засвідчив достатній нормативний потенціал для системної інтеграції, коли

мовні дії ведуть до предметно значущих результатів, а оцінювання спирається на подвійні критерії мовленнєві й предметні.

Розроблене тематичне планування для 2 класу на основі *Family and Friends* показує, як поєднати англійську мову з «Я досліджую світ», математикою, мистецтвом, музикою, інформатикою та трудовим навчанням через ігрові формати, мінідослідження й творчі продукти. Така модель підвищує мотивацію, розвиває співпрацю й самооцінювання та робить мову засобом пізнання світу; вона може слугувати практичним орієнтиром для вчителів, забезпечуючи узгоджені мовні й предметні цілі, розвиток критичного мислення й креативності молодших школярів.

2.2. Дослідження стану впровадження інтегрованого підходу до навчання іноземної мови в сучасній початковій школі

За підсумками наших спостережень за роботою вчителів початкової школи нами відзначено, що інтегровані уроки з іноземної мови поєднують навчальний зміст різних освітніх галузей і створюють для дітей природне середовище використання іноземної (англійської) мови. Такі заняття мають практичну спрямованість, емоційне забарвлення і сприяють формуванню ключових компетентностей молодших школярів. Найчастіше вчителі інтегрують англійську з курсом «Я досліджую світ», музикою (через слухання, а також розучування пісень), мистецтвом, літературним читанням, фізичною культурою та елементами STEM, соціально-громадянського виховання та ін.. Для реалізації інтеграції застосовуються ігрові технології, творчі завдання, вікторини, пісні, рухливі ігри, створення лепбуків і рольові постановки. Водночас педагоги підкреслюють високу трудомісткість підготовки таких подій від добору змістового матеріалу, візуалів до продумування ходу гри, мовних рамок, критеріїв оцінювання та ін..

Перший приклад – інтегрований урок у третьому класі на тему «Healthy and Unhealthy Food» у поєднанні з предметом «Я досліджую світ». Урок мав подвійний зміст: діти вивчали нову лексику з англійської мови (fruit,

vegetables, sweets, juice, water, fast food) і паралельно засвоювали знання про користь і шкоду певних продуктів. Учитель англійської разом з учителем природознавства організували групову роботу: учні класифікували продукти на корисні та шкідливі, добирали до кожного малюнка відповідне англійське слово, обговорювали правила здорового харчування, використовуючи прості моделі «We should eat fruit», «We shouldn't eat too many sweets». Для закріплення провели гру «Board Race» із командним записом слів на швидкість, а також інтерактивну вікторину на Wordwall «Healthy or Unhealthy». У фіналі діти створили спільний плакат «My Healthy Plate» і коротко презентували його англійською. Учителі відзначили високу залученість учнів, але й значну підготовчу роботу: узгодження термінів, підбір наочностей, диференціація карток за рівнем і написання зрозумілих інструкцій.

Другий приклад – позакласний інтегрований захід за мотивами Гаррі Поттера, що поєднав англійську мову, літературне читання й елементи театрального мистецтва. Подія пройшла у форматі свята «Welcome to Hogwarts», де діти виконували рольові завдання, декламували вірші англійською, відповідали на запитання вікторини «Who is Who in Harry Potter», розгадували загадки про героїв і вигадували власні магичні заклинання, після чого розігрували короткі сценки. Окремою активністю стала інтерактивна гра «Sorting Hat Quiz», яка визначала факультет кожного учня, а також конкурс листа від імені Герміони, Гаррі чи директора Дамблдора. Учителі підкреслили, що такий формат вимагає дуже ретельної підготовки – сценарій, костюми, декорації, автентичні пісні й тексти, проте дає потужний ефект для мотивації, комунікації, творчості й міжкультурної обізнаності.

Третій приклад – інтегрований урок англійської мови з образотворчим мистецтвом на тему «My Dream House». Учні знайомилися з назвами кімнат, меблів і кольорів англійською, після чого створювали власний план кімнати або міні-макет будинку. У процесі роботи діти описували свої проєкти: «This

is my bedroom. It's big and yellow. There is a bed and a lamp», порівнювали роботи однокласників за допомогою ступенів порівняння: «My house is bigger than yours», «Your kitchen is the smallest», виконували рухливу гру «Find the Object» за вказівками вчителя: «Find something green», «Touch the biggest chair». Фіналом стала виставка робіт з усними міні-презентаціями. Педагоги наголошували на відчутному навчальному ефекті поєднання мови й творчості та водночас на великій підготовчій роботі: виготовлення шаблонів, друк карток, планування мовних рамок і продумані критерії оцінювання.

Отже, спостереження за практикою показують, що інтегровані уроки англійської мови забезпечують глибше засвоєння матеріалу і формують у дітей комплексне бачення світу, поєднуючи знання, дію і творчість. Ігри, вікторини, рольові завдання і мініпроекти роблять навчання емоційним і змістовним, розвивають комунікативні, соціальні та пізнавальні компетентності. Водночас учителі чесно вказують на високу складність підготовки: необхідність створювати дидактичні матеріали, продумувати маршрути активностей, забезпечувати мовну підтримку для різних рівнів і тримати фокус на освітніх цілях. Попри трудомісткість, інтегрований підхід демонструє стабільні результати й високу мотивацію учнів, а отже лишається одним із найефективніших напрямів у початковій школі.

Важливим аспектом успішних інтегрованих занять учителі називають продуману диференціацію та формувальне оцінювання, які підтримують навчальний прогрес кожної дитини. Під час ігор і вікторин учні отримують мовні рамки для усних відповідей, візуальні підказки, картки двох рівнів складності та додатковий час на репетицію у парах, а вчитель використовує короткі чек-листи, усні міні-рубрики й сигнальні наліпки для швидкого зворотного зв'язку. Такий підхід дозволяє зберегти ігрову динаміку й водночас тримати фокус на мовних та предметних результатах, а наприкінці заняття діти фіксують особисті здобутки у формі «сьогодні я зміг/змогла...», що підсилює рефлексію та відповідальність за власне навчання.

Окремо вчителі підкреслюють роль цифрових інструментів як каталізаторів інтеграції, проте зауважують потребу у виваженому використанні технологій. Інтерактивні вправи на платформах на кшталт Wordwall чи Genially, короткі навчальні фрагменти відео та онлайн-вікторини підтримують мотивацію, допомагають швидко перевірити розуміння й урізноманітнити види діяльності, але вимагають ретельної підготовки контенту, перевірки технічних налаштувань і запасних офлайн-варіантів на випадок збоїв. У поєднанні з рольовими завданнями, творчими мініпроектами та рухливими іграми такі інструменти забезпечують збалансований урок, де мова працює на предметний зміст, а предметний зміст на розвиток іншомовної комунікації.

Нами проведено опитування серед учителів англійської мови та учителів початкових класів таких закладів освіти: Чернівецького ліцею № 20 Чернівецької міської ради; Опорного комунального закладу загальної середньої освіти «Орієнтир» Петро-Михайлівської сільської ради; Запорізької гімназії «Контакт» Запорізької міської ради; Запорізької гімназії № 25 Запорізької міської ради; Вільнянської гімназії № 1 Вільнянської міської ради Запорізької області.

Анкета була спрямована на виявлення частоти, напрямів і форматів інтеграції іноземної мови з іншими освітніми галузями, умов її реалізації та впливу на мотивацію учнів; зміст охоплював п'ять блоків: частота інтеграції, напрями інтеграції, вплив на мотивацію, формати роботи та бар'єри впровадження (організаційні й ресурсні).

Участь в опитуванні взяло 15 респондентів. За частотою інтегрування іноземної мови з іншими галузями результати розподілилися так: 2 учителі (13%) інтегрують щотижня, 7 (47%) - щомісяця, 4 (27%) роблять це рідко, і 2 (13%) не застосовують інтеграцію. Такий розподіл показує, що інтегрований підхід поки що не має системного характеру в більшості закладів і потребує подальшого методичного та організаційного зміцнення. Водночас навіть поодинокі приклади регулярної інтеграції демонструють можливість

ефективного поєднання іноземної мови з іншими галузями, зокрема курсом «Я досліджую світ», мистецтвом чи математикою тощо.

Частота інтеграції іноземної мови з іншими галузями (n=15)

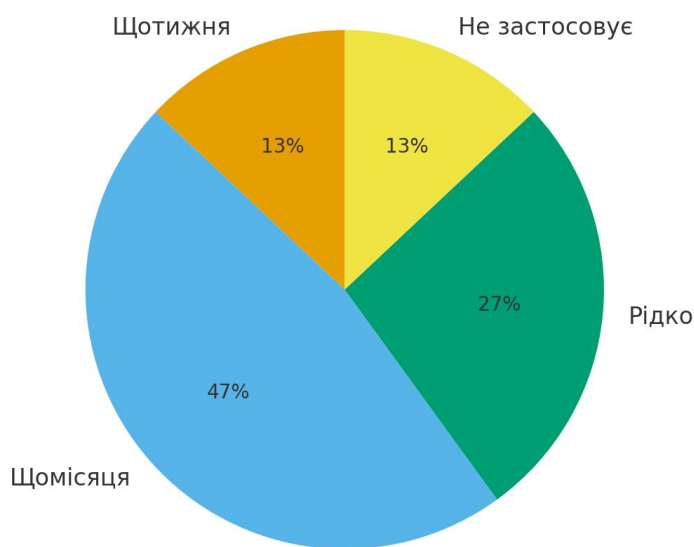

Рис. 2.1.

Щодо напрямів поєднання, найпоширенішим є інтеграція з курсом «Я досліджую світ», яку зазначили 11 респондентів (70%); також вирізняються математика – 6 (40%), мистецтво – 5 (33%) та інформатика – 4 (27%), а інші напрями (музика, фізична культура тощо) назвали 2 учителі (13%) (Рис. 2.2).

Така структура є логічною, адже тематичні блоки «Я досліджую світ» природно резонують із мовним матеріалом (довкілля, безпека, здоров'я, спостереження) і забезпечують подвійний мовний і предметний результат.

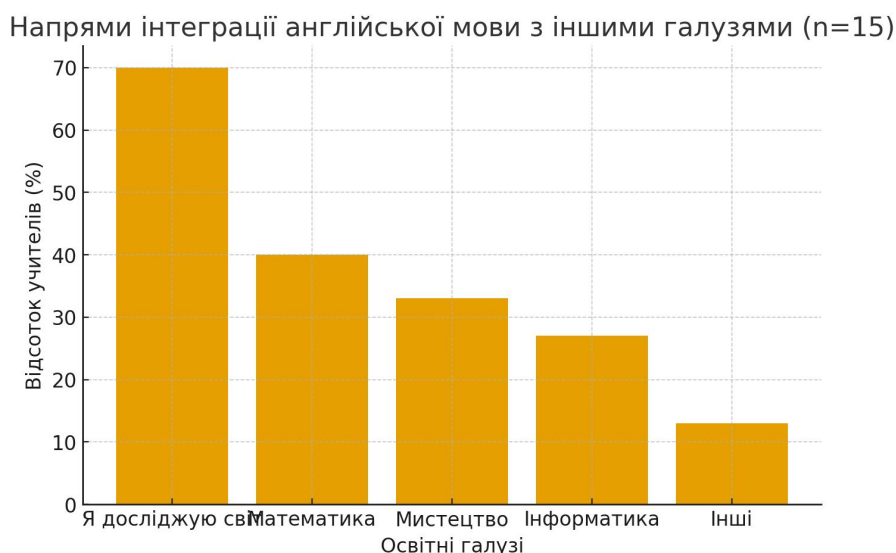

Рис. 2.2.

За форматами роботи переважають практико-діяльнісні підходи: короткі CLIL-завдання використовують 8 учителів (53%), спільні проєкти також 8 (53%), тематичні дні чи тижні 7 (47%). Дещо рідше застосовуються STEAM-активності 4 респонденти (27%), а до інших форматів (інтерактивні ігри, відеоуроки тощо) звертаються 2 (13%). Поєднання CLIL і проєктів із тематичними подіями дозволяє зберігати логіку програм і водночас підсилювати залучення учнів через «видимі» продукти плакати, міні-дослідження, презентації на матеріалі «Я досліджую світ».

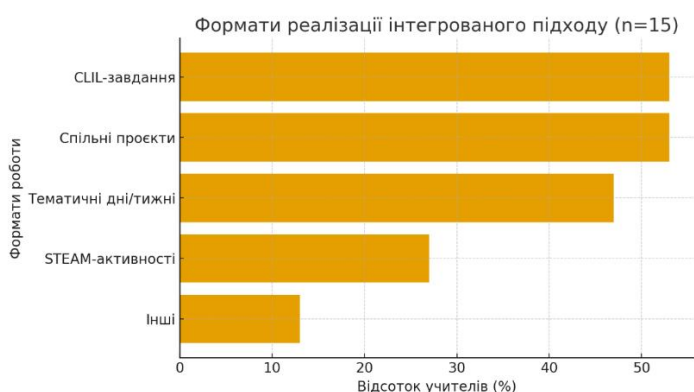

Рис. 2.3.

Основні бар'єри впровадження мають переважно організаційний характер. Передусім це нестача часу на підготовку, про що повідомили 9 учителів (60%), та відсутність спільного планування з колегами 8 (53%).

Відчутним залишається дефіцит методичних матеріалів – 7 респондентів (47%); інші труднощі (перевантаження, нестача технічних ресурсів) згадали 2 учителі (13%). Отже, ідеться не про низьку готовність педагогів, а радше про потребу в координації, ресурсах і стабільній методичній підтримці для сталості інтегрованих практик.

За оцінками педагогів, інтеграція позитивно впливає на залученість дітей: у 11 випадках (73%) мотивація зросла, у 3 (20%) не змінилася, і лише в 1 (7%) зафіксовано зниження (Рис.2.4.). Сукупно, ці дані підтверджують, що інтегрований підхід у початковій школі є дієвою стратегією розвитку іншомовної комунікативної компетентності як інструмента пізнання світу насамперед у зв'язці з курсом «Я досліджую світ» і за умови належного спільного планування та забезпечення вчителів якісними матеріалами.

Отримані дані свідчать, що інтегрований підхід до навчання англійської мови вже став поширеною практикою й переважно підсилює мотивацію учнів. Найефективнішою є інтеграція з курсом «Я досліджую світ», яка забезпечує подвійний мовний і предметний результат. Виявлені бар'єри носять організаційний характер (нестача часу, спільного планування, навчальних матеріалів), що вказує на потребу в системній підтримці педагогів.

Вплив інтеграції на мотивацію учнів (n=15)

Рис. 2.4.

За умови узгодженого планування та методичного супроводу інтеграція може стати стабільним механізмом підвищення якості іншомовної та початкової освіти загалом. Підготовка майбутніх учителів до використання ігрових практик на інтегрованих уроках іноземної мови потребує системного підходу, який поєднує теоретичну, практичну й рефлексивну складові (Додаток 2). Це і зумовило необхідність розроблення дидактико-методичного супроводу моделювання інтегрованих уроків іноземної мови в початкових класах, що і представлено нами у підрозділі 2.3. та Додатку 1. магістерської роботи.

2.3. Дидактико-методичний супровід моделювання інтегрованих уроків іноземної мови в початкових класах з використанням ігрових практик

2.3.1. Технологія моделювання інтегрованих уроків іноземної мови в початкових класах: дидактико-методичний аспект

Основною формою реалізації інтегрованого навчання є інтегрований урок, який у сучасній дидактиці розглядається як педагогічна система, спрямована на об'єднання знань із різних галузей у цілісне освітнє поле, що забезпечує формування міжпредметних компетентностей і розвиток творчої активності учнів. Як зазначає В. О. Дулій, інтегрований урок це така форма навчальної діяльності, у якій зміст, методи та засоби кількох предметів поєднуються на спільній основі з метою досягнення єдиної навчально-виховної мети. Саме цей підхід дає змогу подолати фрагментарність знань, розвивати в дітей здатність мислити системно та бачити взаємозв'язки між явищами навколишнього світу.

Для ефективного моделювання інтегрованих уроків іноземної мови вчитель має володіти знаннями з педагогіки, методики, психології та бути гнучким у виборі технологій. За В. О. Дулієм, моделювання інтегрованого

уроку – це творчий процес, який включає кілька етапів: аналіз навчальних програм різних предметів, виявлення спільних змістових ліній, формулювання інтегрованої мети уроку, добір адекватних методів, форм і засобів навчання, проектування структури заняття та оцінювання результатів [14, с. 64].

Інтеграція змісту навчання у початковій школі має виразну вікову та методичну специфіку, що визначає добір домінуючих форм діяльності, типів завдань і способів організації взаємодії. На етапі 1-2 класів провідними механізмами пізнання виступають наслідування, багаторазове варіювання мовленнєвих зразків, поєднання слова з рухом та образом, а також емоційно забарвлене моделювання ситуацій. За таких умов інтегрований урок іноземної мови доцільно вибудовувати як компактну послідовність коротких епізодів з частою зміною видів діяльності, де мовленнєва практика природно поєднується з елементами художньо-естетичного та дослідницького досвіду дитини. Змістові «мости» формуються через опори на знайомі для молодших школярів життєві контексти, предметно-діяльнісні дії та чуттєві враження, що забезпечує семантичне закріплення лексико-граматичного матеріалу і поступове розгортання комунікативних умінь у безпечному, ігровому середовищі.

У 1-2 класах доцільним є поєднання навчального матеріалу з англійської мови з елементами образотворчого мистецтва, інтегрованого курсу «Я досліджую світ», фізичної культури та музичного мистецтва. Такі зв'язки забезпечують підтримання уваги молодших школярів завдяки ритму, руху, візуалізації та простим дослідницьким діям. Наприклад, тема *My Toys* набуває смислової повноти, коли учні створюють зображення або моделі іграшок і презентують їх за опорними мовленнєвими моделями типу *This is my... It is... It can....* Тема *Seasons* логічно поєднується зі спостереженнями за погодою, веденням календаря сезонних змін і короткими вербально-руховими рутинами.

У подібних інтегрованих епізодах іноземна мова виконує функцію засобу називання, опису та найпростішого пояснення дії, тоді як зміст іншого предмета надає мовленню конкретного сенсу, опори на досвід і мотивації до повтору. Побудова уроку як динамічного маршруту з послідовними етапами актуалізації, смислового введення, керованої практики та міні-творення дозволяє утримувати навчальну увагу, зберігати позитивний емоційний фон і забезпечувати поступовий розвиток мовленнєвої самостійності дитини вже протягом перших двох років навчання.

У 3-4 класах інтеграція змісту набуває більшої концептуальної та мовленнєвої насиченості; провідні види діяльності поступово зміщуються від наслідувально-ігрових форм до рольово-комунікативних сценаріїв із елементами мінідослідження та лаконічної аргументації. Доцільними є поєднання англійської мови з інформатикою, літературним читанням, математикою та інтегрованим курсом «Я досліджую світ». Навчальний зміст організовується навколо створення учнівських продуктів із чіткою комунікативною функцією: візуально-текстових плакатів і коротких цифрових презентацій з усним представленням, мінікоміксів за мотивами адаптованих оповідей, елементарних інфографік з інтерпретацією зібраних даних, а також тематичних стендів і спрощених демонстрацій явищ, характерних для курсу «Я досліджую світ». За такої організації іноземна мова виконує роль інструмента доступу до знань, способу їх упорядкування та публічного репрезентування результатів.

У поєднанні англійської мови з інформатикою учні створюють інформаційні плакати або короткі мультимедійні повідомлення про локальні об'єкти й події, структуруючи матеріал за підзаголовками місця розташування, видів діяльності, особистої мотивації та цікавого факту, а далі лаконічно презентують підсумок. У взаємодії з літературним читанням сюжет адаптованої казки чи оповідання трансформується у чотирикадрову наративну послідовність; діти формулюють ключові репліки персонажів і стисло переказують фабулу, демонструючи розуміння сюжетно-рольових

відносин. У комбінації з математикою клас проводить елементарне опитування вподобань, подає результати у вигляді стовпчикової діаграми та формулює кілька узагальнень, зіставляючи категорії й кількісні показники. У взаємодії з курсом «Я досліджую світ» учні моделюють спрощені природні або соціально-побутові процеси (наприклад, колообіг води чи алгоритми безпечної поведінки в громадському просторі), використовуючи базові поняття курсу та послідовно пояснюючи взаємозв'язки між елементами моделі.

В. Дулій розрізняє повну та часткову інтеграцію. Повна інтеграція передбачає створення цілісного навчального курсу, у межах якого кілька предметів взаємодіють навколо спільної теми або освітнього блоку. Так, наприклад, іноземна мова може поєднуватися з музикою, руховою активністю та розвитком мовлення у курсі «Мистецтво і емоції», що сприяє комплексному розвитку комунікативних і творчих умінь учнів. Часткова інтеграція, яку також називають бінарною, реалізується через поєднання двох навчальних предметів навколо певної ідеї або змістового ядра. Такий підхід дозволяє створювати міжпредметні зв'язки, наприклад, у межах теми дослідження природних явищ, створення тематичних плакатів чи опрацювання математичних понять англійською мовою.

Згідно з дидактичними положеннями В. О. Дулія [14], міжпредметні зв'язки формуються ефективно тоді, коли вчитель має чітке уявлення про мету уроку й перспективу засвоєння матеріалу, а зміст навчання добирається з урахуванням практичної діяльності учнів. Важливо, щоб на кожному етапі уроку реалізовувався зміст обох предметів і водночас зберігався баланс між мовленнєвою практикою та предметною діяльністю. Саме гармонійне поєднання цих компонентів забезпечує цілісність навчального процесу, активізує пізнавальну діяльність учнів і створює умови для формування стійкої навчальної мотивації [14, с. 65].

Інтегрований урок відрізняється від традиційного структурою та характером діяльності учнів. Він має нестандартну, динамічну форму, де

навчальний матеріал подається стисло, логічно, у взаємозв'язку між предметами. У центрі стоїть діяльність дитини – пізнавальна, ігрова, дослідницька, комунікативна. Головним принципом є активна участь учнів у побудові знань, що відповідає ідеям конструктивізму та комунікативного підходу.

Успіх інтегрованого уроку залежить від методичної підготовки вчителя. Педагог має не лише володіти мовою, а й розуміти логіку інтегрованого навчання, уміти добирати завдання, що одночасно розвивають мовленнєві навички й предметні компетентності. Важливою умовою є правильна організація взаємодії між учителями різних дисциплін – англійської, образотворчого мистецтва, природознавства, музики. Узгодження тем і видів діяльності відбувається через тематичне планування, складання інтегрованих карт чи таблиць відповідності змістових ліній.

Інтегрований урок часто використовують як підсумкову форму узагальнення знань або як вступ до нової теми, що дозволяє створити мотиваційне поле для подальшого навчання. Такі уроки стимулюють емоційну залученість учнів, сприяють розвитку міжособистісної комунікації, колективній творчості та вмінню презентувати результати своєї діяльності. Особливо ефективними є уроки-бесіди, рольові ігри, проєктні презентації та *story-based lessons*, що поєднують художнє слово, пісню, відео та інтерактивні вправи.

Інтегрований підхід у навчанні іноземної мови має численні переваги, що роблять його одним із найефективніших інструментів сучасної освіти. Він підвищує мотивацію учнів, оскільки мова стає не самоціллю, а засобом пізнання світу, дослідження, творчості та комунікації. Учні бачать практичний сенс у вивченні іноземної мови, адже використовують її для розв'язання реальних пізнавальних чи творчих завдань, а не лише для засвоєння граматичних правил. Такий підхід сприяє системності мислення, формує вміння бачити зв'язки між різними галузями знань, розвиває

здатність до критичного аналізу та креативного застосування отриманої інформації.

Окрім того, інтегровані уроки розширюють можливості для вивчення інших предметів. Мова у цьому випадку виступає як універсальний інструмент для пізнання змісту з природознавства, історії, мистецтва, математики чи інформатики. Наприклад, під час вивчення теми «Water» учні одночасно засвоюють лексику англійською, проводять прості досліди з природознавства, аналізують агрегатні стани води, створюють схеми чи діаграми на уроці інформатики, а на мистецтві відтворюють природні явища через колір і форму. Тому, іноземна мова стає «міжпредметним містком», що допомагає глибше засвоїти матеріал з інших дисциплін, розширюючи когнітивний і культурний досвід дитини.

Щоб інтегрований урок був справді ефективним, він має відповідати певним вимогам. Передусім важлива чіткість і узгодженість цілей – як мовних, так і предметних, які формулюються з урахуванням очікуваних результатів і можливостей учнів. Важливим є також добір змісту, що має логічні зв'язки між предметами, і послідовна структура, яка передбачає активну діяльність дітей: спостереження, обговорення, експериментування, презентацію результатів. Не менш значущою є координація між учителями різних дисциплін, адже саме спільне планування, вибір методів і створення інтегрованих завдань забезпечують цілісність навчального процесу.

У центрі інтегрованого уроку – активна участь учня, його дослідницька й творча діяльність. Використання ІКТ, інтерактивних матеріалів, мультимедіа, а також елементів театралізації чи рольових ігор підсилює ефект залучення, сприяє формуванню комунікативних, соціальних і культурних компетентностей. У підсумку інтегроване навчання перетворює іноземну мову на потужний інструмент міждисциплінарного пізнання та саморозвитку, формуючи в учнів здатність мислити цілісно, співпрацювати з іншими й усвідомлювати багатогранність навколишнього світу.

Попри численні переваги, інтегрований підхід у навчанні іноземної мови передбачає і певні труднощі як для вчителя, так і для учнів.

Для вчителя однією з основних проблем є потреба в ретельній підготовці. Інтегрований урок вимагає значно більше часу на планування, ніж традиційний: потрібно узгодити цілі з колегами, підібрати матеріали з різних дисциплін, створити логічну послідовність завдань, що одночасно розвивають мовленнєві навички та предметні знання. Часто педагогу доводиться виходити за межі власної спеціалізації, що потребує додаткових знань із суміжних галузей – природознавства, історії, мистецтва, технологій. Важким є також забезпечення балансу між предметним і мовним компонентом: існує ризик, що одна зі складових може домінувати. Окрім того, інтегровані уроки потребують сучасного технічного обладнання, гнучкого навчального простору та методичної підтримки, якої не завжди достатньо.

Другою суттєвою складністю для вчителя є організація співпраці між педагогами різних предметів. Не завжди просто узгодити розклади, обсяги матеріалу, темп викладання й методи роботи, особливо в умовах перевантажених навчальних планів. Потрібен високий рівень комунікативної культури, гнучкість і готовність до компромісів. Додатковим викликом є оцінювання: учителю необхідно виробити спільні критерії, які враховують і мовленнєвий, і предметний прогрес.

Для учнів труднощі інтегрованого навчання пов'язані з підвищеним когнітивним навантаженням. Вивчення одразу двох аспектів – мовного та змістового – може викликати труднощі в дітей із нижчим рівнем мовної підготовки. Іноді учні зосереджуються на змісті предмета й забувають про мовну форму, або навпаки – бояться помилитися у вимові чи граматиці й тому уникають висловлювань. Важливо, щоб завдання були посильними, а підтримка – постійною: чіткі інструкції, візуальні підказки, зразки відповідей, групова взаємодія.

Додаткові труднощі виникають під час роботи в групах: не всі учні готові до співпраці, розподілу ролей, аргументованого висловлення думок іноземною мовою. Часто потрібен час, щоб діти навчилися працювати командно, слухати одне одного, домовлятися й колективно презентувати результати.

Водночас ці труднощі є природним етапом адаптації до нового типу навчання. За умов належної підтримки з боку вчителя – поступового ускладнення завдань, пояснення цілей кожного етапу, емоційного підкріплення успіхів – інтегроване навчання стає не бар'єром, а стимулом до розвитку. Воно вчить учнів не лише мови, а й життєвих навичок – співпраці, відповідальності, критичного мислення та впевненості у власних силах.

Сучасне матеріально-технічне забезпечення створює можливості для реалізації інтегрованих уроків на якісно новому рівні. Використання мультимедійних технологій, інтерактивних панелей, проєкторів, комп'ютерів, планшетів, аудіо- та відеоапаратури дозволяє урізноманітнити подачу матеріалу, зробити її динамічною, візуальною та практичною. Завдяки цьому учні не лише сприймають інформацію, а й активно взаємодіють із нею – шукають, аналізують, порівнюють, створюють власні продукти, презентують результати групової діяльності.

Не менш важливим є облаштування навчального простору. Гнучке розташування меблів, наявність зон для експериментів, творчості та спілкування сприяють активній участі дітей у різних видах діяльності. Оптимально, коли школа має спеціалізовані кабінети – природничі лабораторії, класи інформатики, музики чи мистецтва, які дозволяють реалізовувати міжпредметні зв'язки без обмежень у ресурсах.

Важливо також забезпечити учнів необхідними дидактичними матеріалами – картками, схемами, наборами для дослідів, матеріалами для проєктів і творчих завдань. Це робить урок більш практичним і наближеним до реального життя.

Організаційні умови інтегрованого навчання передбачають координацію роботи педагогів різних галузей. Спільне планування тем, розподіл ролей, узгодження видів діяльності й оцінювання створюють єдину логіку навчального процесу. Важливо також передбачити можливість гнучкого розкладу, який дозволяє об'єднувати години з різних предметів або проводити інтегровані дні.

Усі ці чинники формують сучасне освітнє середовище, у якому учень стає активним учасником пізнання. Саме матеріально-технічна база та продумана організація створюють умови для того, щоб інтегроване навчання не залишалося теоретичною ідеєю, а стало реальною, ефективною практикою, що відповідає потребам Нової української школи.

Узагальнюючи сказане, інтегроване навчання іноземної мови демонструє стійку результативність: воно поєднує мовні та предметні цілі, підвищує внутрішню мотивацію й допомагає переносити знання у нові ситуації. Підсумком розгляду є те, що якість такої моделі визначається чіткістю цілей і критеріїв успіху, логікою етапів уроку та прозорим оцінюванням – від коротких індикаторів до учнівського мікропортфоліо. Вирішальним чинником виступає командна взаємодія вчителів: спільне планування тем, узгодження методів і єднакові підходи до фідбеку забезпечують цілісність досвіду учня. Не менш важливими є умови середовища – гнучкий простір, доступ до ІКТ, наочність і безпечні процедури під час дослідів. Інтегрований урок у такій конфігурації розвиває не лише мовні вміння, а й життєві компетентності – співпрацю, відповідальність, критичне мислення та впевненість у власних силах – і робить навчання осмисленим та практично значущим.

З огляду на викладене, доцільно системно розширювати інтеграцію через мініцикли занять із узгодженими результатами, єдиними рубриками оцінювання та короткими підсумковими продуктами учнів. На цій підставі варто модернізувати матеріально-технічну базу – інтерактивні панелі, мобільні пристрої, набори для дослідів, трансформовані меблі – і

запровадити гнучкі організаційні умови: інтеграційні дні, спарені уроки, спільні заняття двох учителів. Рекомендовано розвивати професійну підтримку педагогів через менторство, внутрішні майстерні, обмін кейсами та спільні протоколи спостережень за прогресом. Варто забезпечити диференціацію та інклюзію – альтернативні способи входу в завдання, різні формати презентації результатів, чіткі ролі в групі – а також залучати батьків і місцеву спільноту до мініпроектів. Така траєкторія робить інтегроване навчання сталою практикою з передбачуваними результатами: зростанням навчальної автономії учнів, посиленням міжпредметних зв'язків і підвищенням якості освіти.

2.3.2. Особливості використання ігрових практик на інтегрованих уроках іноземної мови у початкових класах

Ігрові технології (Game-Based Learning, або GBL) є сучасним педагогічним підходом, який ґрунтується на використанні ігрових елементів для підвищення мотивації, залученості та ефективності навчання. У межах вивчення англійської мови вони сприяють розвитку лексичних, граматичних, комунікативних і соціальних навичок, а також формують позитивне емоційне ставлення до процесу навчання. Використання ігрових технологій у навчанні підтримується міжнародними організаціями, зокрема ЮНЕСКО. У «Policy Guidelines for Mobile Learning» [70] наголошується на важливості впровадження мобільних і інтерактивних технологій у навчальний процес, зокрема через ігрові формати, що розвивають активність, самостійність і критичне мислення. У «ICT Competency Framework for Teachers» [58] підкреслюється потреба вчителів володіти навичками створення інтерактивного контенту та використання ігрових інструментів у навчанні. Окрім того, ініціатива «Games for Learning» [69] демонструє, що ігри розглядаються як важливий ресурс для розвитку соціально-емоційних компетенцій та формування навичок XXI століття.

Наукові дослідження підтверджують високу ефективність ігрового навчання у викладанні англійської мови. Зокрема, у праці Хуана та Лін [61] доведено, що цифрові ігри сприяють ефективнішому засвоєнню словникового запасу. Подібні результати представлено у дослідженні Юліані [72], де використання програми Scramword підвищило рівень лексичної компетентності студентів. У роботі Алкхатані [56] зазначається, що мобільні ігрові застосунки позитивно впливають на мотивацію до вивчення англійської мови. Заклади вищої освіти й професійні школи також активно впроваджують ігрові підходи. Так, у дослідженні Фаузана і Зайнудіна [58] встановлено, що використання платформи Genially для створення навчальних ігор позитивно вплинуло на успішність студентів з англійської мови. Аналогічні висновки містить робота Рахмана [65], де застосування GBL продемонструвало підвищення академічної результативності учнів.

Окрім покращення лексичних та граматичних знань, ігрові технології сприяють розвитку усного мовлення. Як доводять Кім і Парк [63], використання комп'ютерних ігор у навчанні студентів, які вивчають англійську як іноземну, сприяє розвитку мовленнєвої спонтанності та впевненості. Схожі результати подає дослідження Innovative Approach to Teaching EFL through a Game-Based Mobile Application [56], у якому відзначено покращення вимови та флуентності завдяки мобільним ігровим платформам. Варто зосередити увагу ігровим практикам, які поєднують усне мовлення з елементами руху. До таких ігор належать «Simon Says», «The Mime», «Hot Seat» та інші. Вони дають змогу не лише вводити нову лексику, а й закріплювати її в умовах імітованої комунікативної ситуації.

Гра «Simon Says» передбачає виконання учнями інструкцій англійською мовою. Ведучий (зазвичай учитель) дає команди: «Simon says, touch your head» («Саймон каже: торкнися голови»). У цьому випадку учні мають виконати дію. Якщо ж команда звучить без вступної фрази «Simon says», наприклад: «Touch your head» («Торкнися голови»), – дія не виконується. Той, хто помилково виконав команду, вибуває з гри або

отримує штрафний бал – залежно від варіанту проведення. Такий вид діяльності сприяє не лише засвоєнню нової лексики, а й тренує уважність, концентрацію, здатність швидко реагувати та сприймати іноземну мову на слух.

Гра «The Mime» («Міміка») полягає в тому, що один з учнів за допомогою міміки та жестів зображає предмет або дію, а решта намагаються відгадати задумане слово чи фразу. Такий формат роботи формує асоціативні зв'язки між словами та діями, полегшуючи запам'ятовування нового матеріалу. Окрім того, «The Mime» допомагає долати психологічні бар'єри, пов'язані з використанням іноземної мови, розвиває уяву, комунікативні навички й створює дружню атмосферу на уроці. «Hot Seat» («Гаряче крісло») [8] – це командна гра, у якій один з учасників сідає обличчям до класу, спиною до дошки. Інші учасники пояснюють слово, записане позаду нього, не називаючи його безпосередньо й не використовуючи споріднених слів. Завдання гравця – відгадати слово за допомогою запитань або здогадок. Як правило, учні грають у двох командах, а переможцем стає та, що відгадала більше слів за обмежений час.

Подібні ігри враховують вікові особливості молодших школярів – їхню потребу в рухливості, зацікавленість грою, прагнення до зміни видів діяльності. Вони підтримують інтерес до навчання, створюють доброзичливу атмосферу в класі та дають змогу залучити до роботи кожного учня. Під час навчання важливо не лише формувати мовні навички, а й розвивати співпрацю, взаємоповагу та взаємодопомогу. Робота в команді дає змогу дітям відчувати себе частиною колективу, усвідомити значення особистого внеску у спільний результат. Це формує довіру до себе, до однокласників і до самого процесу навчання. Саме у взаємодії діти починають сприймати мову як засіб живого спілкування, вчать чути одне одного, допомагати й домовлятися.

Прикладами динамічних командних ігор є «Board Race» («Забіг до дошки») та «Puzzle Race» («Пазлова естафета»). Гра «Board Race» додає

уроку елемент змагання та рухової активності. Клас поділяється на кілька команд, а дошка – на відповідні сектори. Учасники по черзі підбігають до своєї частини дошки, записуючи слова на задану тему. Перемагає команда, яка впоралася найшвидше й допустила найменше помилок. Ця гра розвиває швидкість мислення, увагу, координацію, а також формує командний дух і навички співпраці. «Puzzle Race», своєю чергою, поєднує опрацювання лексики, логічне мислення та колективну взаємодію. Учні складають пазли зі словами, фразами або зображеннями, пов'язаними з темою уроку. Успіх у грі залежить від уміння домовлятися, слухати інших і спільно знаходити рішення.

Ігрові методи також мають важливе соціально-психологічне значення. Як зазначають автори блогу Filament Games [59], ігри створюють умови для взаємодії, зменшення мовної тривожності та розвитку комунікативних навичок. Дослідження Мекні та Альшаммарі [64] підтверджує, що навіть комерційні відеоігри можуть сприяти розвитку мовних умінь через активне залучення гравців до автентичних мовних ситуацій. Згідно із систематичним оглядом Сухарно [66], ігрове навчання має високу ефективність у покращенні володіння англійською серед студентів, які не є носіями мови. Мета дослідження також вказує, що GBL має позитивний вплив на когнітивний розвиток, увагу та мотивацію, особливо в ранньому віці.

Водночас ефективність ігрових технологій залежить від їхньої методичної реалізації. До основних викликів належать потреба у відповідному технічному забезпеченні, підготовці педагогів, а також ризик втрати навчального фокусу, якщо гра орієнтована лише на розвагу. Тому науковці рекомендують використовувати ігри як частину інтегрованого навчального процесу, пов'язаного з конкретними освітніми цілями, а також залучати учнів до створення власних ігрових завдань.

Отже, використання ігрових практик у процесі навчання іноземної мови в початковій школі логічно поєднується з ідеєю інтегрованого підходу, оскільки гра створює природне середовище для поєднання мовного,

пізнавального й соціального досвіду дитини. У ході гри учні не лише опановують лексико-граматичний матеріал, а й застосовують його для виконання міжпредметних завдань спостереження явищ природи, розв'язання математичних ситуацій, створення мистецьких виробів тощо. Тому, ігрова діяльність виступає засобом практичної інтеграції мовного й предметного змісту, сприяючи реалізації компетентнісного підходу Нової української школи.

Ігрові технології забезпечують реалізацію діяльнісного компонента інтегрованого навчання, коли знання формуються не через відтворення, а через активну участь, експеримент, спільне вирішення проблемних ситуацій. Такі завдання стимулюють мислення, уяву, творчість і водночас активізують мовлення. Наприклад, у грі «Hot Seat» учні вчаться перефразовувати, ставити уточнювальні запитання, співпрацювати у групі, що розвиває як мовні, так і соціальні компетентності. У свою чергу, «Puzzle Race» поєднує елементи логіки, читання та командної взаємодії, перетворюючи навчання на багатовимірний процес, де кожна дія має пізнавальну й мовленнєву цінність.

Успішне використання ігор в освітньому процесі потребує дотримання певних правил, які забезпечують баланс між навчанням і розвагою. Гра має бути засобом досягнення чітко визначених мовних і предметних цілей, при цьому учитель формулює очікувані результати, фіксує 1-2 мовні показники (наприклад, кількість правильно вживаних колокацій) і короткий предметний результат. Оптимальна тривалість гри становить 5-10 хвилин для молодших школярів, що дозволяє зберегти увагу й уникнути перевтоми. Для довших форматів вводяться раунди з мікропаузами та коротким підсумком. Перед початком гри важливо забезпечити прозорість правил: учитель коротко пояснює інструкції англійською, демонструє приклад і перевіряє розуміння, візуалізуючи основні кроки гри за допомогою карток або піктограм. Учитель у процесі гри виступає не лише контролером, а фасилітатором, який підтримує, коригує й заохочує, не руйнуючи ігрової динаміки.

Ігри добираються відповідно до віку та рівня мовної підготовки учнів. За потреби додаються ускладнення (імпровізація, таймер), а слабшим учням надаються опори у вигляді карток із фразами або слів-підказок. Мовне середовище під час гри має бути максимально англомовним; короткі пояснення рідною мовою допускаються лише для уточнення інструкцій. Доцільно домовитися про використання кількох сталих фраз у класі (наприклад: *Can I repeat?*, *Say it again, please*), що створює звичку комунікації англійською. Після гри необхідно організувати коротку рефлексію у формі запитань: *What did we learn? What was easy or difficult?*, а також закріпити «Я - результат» у зошиті чи на стікері. Важливо також подбати про безпеку: рухливі ігри проводяться у вільному просторі, де попередньо нагадуються правила поведінки, а сигнал зупинки (дзвіночок або плеск) узгоджується заздалегідь.

Методично-грамотне впровадження ігрових технологій передбачає також розроблення дидактико-методичного супроводу. Для цього необхідно визначити календарно-тематичне планування з темами і змістовими лініями, окреслити, з якими предметами чи видами діяльності відбувається інтеграція, і наскільки це сприяє правильному вибудовуванню логіки уроку. Потрібно продумати добір вправ, що формують іншомовну компетентність, та передбачити, які завдання виконує вчитель (організація, інструктаж, оцінювання) і які дії здійснює учень (виконання комунікативних завдань, створення мініпродукту, участь у самооцінюванні).

Підсумовуючи, можна стверджувати, що ігрові практики в інтегрованому навчанні іноземної мови підсилюють мотивацію, роблять мовні дії функціональними й осмисленими, а командна взаємодія забезпечує соціально-комунікативний розвиток учнів. Дотримання методичних правил, системне планування й належне матеріальне забезпечення перетворюють гру з допоміжного прийому на повноцінний дидактичний інструмент, який підвищує якість іншомовної підготовки та сприяє формуванню цілісної, компетентної особистості молодшого школяра.

Висновки до розділу 2

Проведений аналіз показав, що іноземна мова в початковій школі логічно інтегрується з іншими галузями як інструмент пізнання світу й міжкультурної взаємодії. Нормативні документи та програми задають достатнє підґрунтя для такої інтеграції, а шкільна практика підтверджує її життєздатність у форматах спільних тем, мініпроектів, тематичних днів і позакласних подій. У результаті діти працюють із реальними змістами «Я досліджую світ», мистецтва, математики, інформатики, використовуючи англійську мову як природний засіб спілкування й творчості

Емпіричні спостереження засвідчили помітне зростання мотивації та залученості учнів на інтегрованих заняттях. Особливо ефективними виявилися ігрові практики, рольові формати, творчі завдання, вікторини, а також короткі мультимедійні вставки й прості колективні продукти на кшталт плакатів, міні-описів чи сценок. Саме поєднання дії, емоції й змісту створює для молодших школярів зрозумілий контекст, у якому мова «оживає» і використовується за призначенням

Разом із перевагами виявлено й типові труднощі, що мають переважно організаційний характер. Учителі наголошують на значних витратах часу на підготовку матеріалів, добір візуалів і завдань різної складності, а також на потребі координації між предметниками. Технічні нюанси (доступ до обладнання, стабільність інтернету) інколи ускладнюють проведення мультимедійних активностей, тому доречно мати прості офлайн-альтернативи

Практичні кроки для посилення інтеграції доцільно спрямувати на створення спільних банків сценаріїв, карток і візуальних опор, що зменшить підготовче навантаження. Корисним є регулярний обмін напрацьованими матеріалами в межах шкільних методичних об'єднань і міжзакладних спільнот, а також узгодження спільних тематичних «вікон», коли кілька предметів підхоплюють одну змістову ідею. Варто підтримувати баланс між ігровими активностями, творчими продуктами та простими

мультимедійними вставками, щоб урок залишався динамічним і доступним для всіх учнів.

Отже, інтегрований підхід у навчанні іноземної мови має міцну нормативну основу, підтверджену позитивним шкільним досвідом. За умов організаційної підтримки, обміну готовими матеріалами та зваженого використання технологій інтеграція стабільно підвищує інтерес дітей до мови, розширює їхній пізнавальний досвід і формує цілісний погляд на навчання в початковій школі.

ВИСНОВКИ

У магістерському дослідженні здійснено всебічне теоретичне узагальнення та емпіричний аналіз особливостей використання інтегрованого підходу до навчання іноземної мови учнів початкових класів.

Вивчення наукових і методичних джерел підтвердило, що в сучасній початковій освіті активно застосовуються різні моделі інтегрованого навчання.

Розкрито психолого-педагогічні засади інтеграції навчального змісту, що сприяє формуванню ключових і предметних компетентностей молодших школярів, розвитку їхньої пізнавальної активності, уміння критично мислити та ефективно спілкуватися.

Ознайомлення з досвідом роботи учителів-практиків підтвердило важливість інтегрованого підходу до навчання іноземної мови, використання у даному контексті нетрадиційних форм навчання (уроки-екскурсії, уроки-дослідження мовних і літературних явищ, уроки-описи та ін.), інтерактивних вправ та методів («Мікрофон», «Автор коміксу», «Розумне перо», рольові ігри та ін.).

Доведено, що використання міжпредметних зв'язків на уроках англійської мови створює сприятливі умови для навчання, виховання та розвитку учнів; іноземна мова у такому форматі виконує роль важливого засобу пізнання й комунікації. Підкреслено, що інтегроване навчання забезпечує глибше засвоєння іншомовного матеріалу, сприяє розвитку мовленнєвих умінь у контекстах, наближених до реального життя та формує позитивну мотивацію до вивчення мови.

Зроблено висновок, що системна інтеграція тематичних ліній англійської мови та інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (1-4 кл.) не лише відповідає концепції НУШ, а й відкриває широкі можливості для гармонійного розвитку дитини та формування готовності учня до життя в умовах глобалізації.

У межах дослідження розроблено дидактико-методичний супровід моделювання інтегрованих уроків іноземної мови на основі внутрішньопредметних і міжпредметних зв'язків. Запропоновані матеріали сприяють ефективному формуванню мовленнєвої та читацької компетентностей: розширенню словникового запасу, розвитку вмінь зв'язного мовлення, побудови діалогів і розповідей тощо.

Інтеграція змісту з різних предметів розширює тематику комунікативних ситуацій на уроках англійської мови, роблячи процес опанування нового матеріалу цікавішим та зрозумілішим завдяки опорі на знання, здобуті з інших дисциплін. Однією з ключових умов формування усної взаємодії в процесі навчання іноземної мови молодших школярів є створення різноманітних комунікативних ситуацій, тематика яких у межах інтегрованого навчання практично необмежена. Ситуації можуть бути як природними, так і спеціально організованими для відпрацювання певних мовленнєвих функцій – прохання, пропозиції, запиту інформації, повідомлення тощо.

Рольові ігри виокремлено як ефективний метод створення комунікативних ситуацій, які сприяють організації міжособистісного спілкування, дозволяють учням моделювати власну мовленнєву поведінку та прогнозувати реакцію співрозмовника, оскільки сприймаються молодшими школярами як наближені до реальності та створюють можливості для самовираження. Їх основна мета – формування та вдосконалення комунікативних умінь: уміння висловлювати думку, підтримувати розмову, вступати в діалог і реагувати на позиції інших.

Отримані результати відкривають перспективи для подальшого дослідження специфіки інтегрованого навчання іноземної мови з урахуванням вікових особливостей і циклів навчання (1-2 та 3-4 класи).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Батуріна Г. І. Категоріальні характеристики інтеграції в педагогіці. *Педагогіка і психологія*. 2003. № 2. С. 45–52.
2. Бех І. Д. Особистість у саяві духовності: монографія. Київ – Чернівці: «Букрек», 2021. 244 с.
3. Бібік Н. М. Громадянська компетентність молодшого школяра у вимірах діяльнісного підходу. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (21 березня 2024)*. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2024. С. 10-13.
4. Бібік Н. М. Особливості педагогічного управління навчально-пізнавальною діяльністю молодших школярів: від залежності до самостійності. *Актуальні проблеми та стратегії розвитку початкової освіти*. Рівне : РДГУ, 2024. С. 13–15.
5. Близнюк О. І., Панова Л. С. Ігри у навчанні іноземних мов: посібник для вчителів. Київ: Освіта, 2005. 64 с.
6. Большакова І. О. Інтегроване навчання: тематичний та діяльнісний підходи. *НВК «Новопечерська школа»*. URL : <https://salو.li/5fFC119> (дата звернення: 30.11. 2025).
7. Большакова І. О. Особливості реалізації міжпредметної інтеграції змісту навчання на уроках у початковій школі. 2018. URL : <https://salو.li/d1c6701> (дата звернення : 30.11. 2025).
8. Варзацька Л. О. Міжпредметна інтеграція в системі компетентнісної мовної освіти. *Наукові записки Нац. ун-ту «Острозька академія». Серія: Філологічна*. 2013. Вип. 40. С. 177–180.
9. Ващенко Г. Г. Загальні методи навчання: підручник для педагогів. Київ, 1997. 415 с.

10. Ведренкова З. І. Роль міжпредметних зв'язків у процесі вивчення іноземної мови у вищій школі. *Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. праць*. Кривий Ріг, 2007. Вип. 19. С. 101–105.
11. Гончаренко С. У., Козловська І. М. Теоретичні основи дидактичної інтеграції. *Педагогіка і психологія*, 1997. № 2. С. 9–18.
12. Гравчук Т. Упровадження ігрових технологій з іноземної мови у початковій школі. Вип. 20, 2018. 317 с.
13. Гуз К. Ж., Ільченко В. Р., Собакар С. І. Я і Україна. Довкілля. URL : <https://salo.li/73AB583> (дата звернення : 30.11.2025).
14. Дулій В. І. Методика дослідницької еколого-натуралістичної роботи старшокласників. *Рідна школа*. 2011. № 12. С. 64–66.
15. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
16. Засєкіна Т. М. Інтеграція в шкільній природничій освіті: теорія і практика: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2020. 400 с.
17. Зевченко Т. М., Дудик Н. М. Використання ігрових технологій навчання іноземних мов для підвищення ефективності навчального процесу. 2019. С. 156–159.
18. Іванчук М. Г. Основи технології інтегрованого навчання в початковій школі. Чернівці : Рута, 2001. 97 с.
19. Іванчук М. Г. Інтегрований урок як специфічна форма організації навчання. *Початкова школа*. 2014. № 5. С. 10–13.
20. Ільченко В. Р. Формування природничо-наукової картини світу в учнів середньої школи. Київ-Полтава: «Довкілля-К», 2005. 224 с.
21. Історія педагогіки / Під ред. М. С Грищенко. Київ: Вища школа, 1973. 447 с.
22. Коваленко А. В. Як інтегрувати міжпредметні зв'язки у освітній процес в початковій школі? URL : <https://salo.li/7651cED>. (дата звернення: 30.11.2025).

23. Коменський Я. А. Велика дидактика / пер. з лат. Київ: Веселка, 2005. 192 с.
24. Костюк Л. М., Барнич О. В., Мамчич О. Б. Креативність та критичне мислення як елементи навичок технології «4К» на уроках української мови в НУШ. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки : реалії та перспективи*. 2022. С. 113–118.
25. Костюк Н. М. Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підходи. URL : <https:salo.li/82c576A>. (дата звернення: 30.11.25).
26. Козловська І. М. Впровадження інтегрованого підходу в освітній процес початкової школи. URL : <https:salo.li/5245a67> (дата звернення: 30.11.2025).
27. Крутенко О. В. Формування ключових компетентностей у учнів ЗНЗ відповідно до вимог нових державних освітніх стандартів. Черкаси: ЧОПОПП, 2014. 68 с.
28. Лисицька О. О. Бінарні уроки як шлях реалізації інтегрованого навчання. *Таврійський вісник освіти*. 2015. № 2 (50). С. 231-236.
29. Мариновська О., Бабійчук Г. Моделювання навчальних занять на інтегрованій основі. Івано-Франківськ: Симфонія-форте, 2002. 136 с.
30. Масол Л. М. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 1-2 класах на засадах компетентнісного підходу». Київ : Генеза, 2019. 208 с.
31. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування школи (2016). URL: <https://salo.li/Cb6D352> (дата звернення: 08.10.2025).
32. НУШ (Типова освітня програма для 1-2 класів) / під керівництвом О. Я. Савченко. URL : <https:nus.org.ua>. (дата звернення: 08.10.2025).
33. Освіторія. URL : <https:salo.li/1Eb07F9>. (дата звернення: 14.08.2025).
34. Педагогіка вищої школи: словник-довідник / упор. О. О. Фунтікова. Запоріжжя : ГУ «ЗІДМУ», 2007. 404 с.
35. Пометун О. І., Гупан Н. М., Ремех Т. О., Серова Г. В. Основи інтегрованого навчання учнів громадянської освіти та історії в 5-6

- класах: методичний посібник / за заг. ред. О. І. Пометун. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2024. 134 с.
36. Пометун О. І. Integrated history teaching: approaches and problems *Актуальні проблеми історичної освіти: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (18 березня 2021)*. ХДУ, м. Херсон, Україна, 2021. С. 51–55. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725054> (дата звернення: 14.08.2025).
 37. Пінчук Г. Г., Титар О. В. Інтеграція навчального процесу як чинник розвитку пізнавальної активності учнів: електронний варіант. URL: <http://osvita.ua/school/lessons> (дата звернення: 14.08.2025).
 38. Пугачова К. Сучасні інноваційні технології у навчанні іноземних мов Наукові записки. *Педагогічні науки*. URL : pednauk.cusu.edu.ua (дата звернення: 14.08.2025).
 39. Портал «Освітній проект. На урок». URL : <https://salolj908AF5a> (дата звернення: 14.08.2025).
 40. Портал Genezum. URL : <https://salolj6824fC9> (дата звернення: 14.08.2025).
 41. Портал «Педрада». Аналітичні матеріали щодо впровадження типових освітніх програм НУШ. URL : <https://pedrada.com.ua> (дата звернення: 14.08.2025).
 42. Портал. Державний стандарт початкової освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87). URL : <https://saloljb268F4a> (дата звернення: 08.10.2025).
 43. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: підручник для студентів педагогічних факультетів. Київ: Генеза, 1999. 368 с.
 44. Савченко О. Я. Дидактичні особливості інтегрованих уроків. *Початкова школа*. 1992. № 1. С. 3–5.
 45. Сенік В. І. Доцільність та специфіка інтеграції при вивченні літератур як шлях до формування компаративної компетенції особистості у

- сучасній школі. *Науковий вісник Ужгород. університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2014. Вип. 2. С. 128–132.
46. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. / редкол. О. Г. Дзеверін та ін. Київ: Рад. шк., 1976-1977. Т. 3: Серце віддаю дітям; Народження громадянина; Листи до сина. 1977. 668 с.
 47. Стеценко Ю. С. Формування соціальної компетентності майбутніх учителів засобами проєктного навчання. Кривий Ріг, 2022. 109 с.
 48. Степанов В. В., Щербак Д. С. Використання медіаконтенту та ігрових матеріалів для онлайн-викладання іноземної мови. *Advanced Linguistics*. 2024. № 13. С. 47–59.
 49. Сучасний тлумачний словник української мови : 100000 слів / за заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. Харків: ВД «ШКОЛА», 2009. 1008 с.
 50. Червінська І. В., Фомін К. Л., Никорак Ю. Р., Червінський А. Б. Інтеграція медіадидактики в освітній простір нової української школи. *Гірська школа Українських Карпат*. 2021. Вип. 25. С. 21-26.
 51. Фурсенко Т. М. Сучасні підходи до викладання іноземної мови в немовному ЗВО: дизайн-мислення. *Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Серія : педагогіка і психологія*. 2020. С. 47–52.
 52. Філософський енциклопедичний словник / за ред. В. Шинкарука, Є. Бистрицького, М. Булатова, А. Ішмуратова. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
 53. Хоменко О. В. Роль англійської мови в умовах глобалізації. *Гуманізація навчально-виховного процесу. Слов'янськ*, 2013. С. 203–216.
 54. Шпак В. П., Мойсієнко І. М. Діяльнісний підхід у Новій українській школі: історія, сучасність, перспективи. *Імідж сучасного педагога*. 2023. 4(211). С. 76–83.
 55. Ушинський К. Д. Твори: в 6 т. Т. 5. Людина як предмет виховання. *Спроба педагогічної антропології*. Київ : Рад. школа, 1955. 430 с.

56. Alqahtani M. W. The Impact of Mobile Game-Based Language Learning Apps on EFL Learners' Motivation. *ERIC Journal*. 2019. URL: <https:salo.li/73F5e02> (дата звернення : 08.10.2025).
57. Bendo A. O., Isa E. C. Teaching English Through Games. *European Journal of Language and Literature*. 2019. PP. 56–72.
58. Fauzan M. N., Zainuddin H. S. Game-Based Learning in Higher Education: The Pedagogical Effect of Genially Games in English as a Foreign Language Instruction. *International Journal of Educational Methodology*. 2023. URL : <https:salo.li/E933e19> (дата звернення : 08.10.2025).
59. Filament Games. Research Roundup: Game-Based Learning and Language Acquisition. *Filament Games Blog*. 2023. URL : <https:salo.li/212126E> (дата звернення : 08.10.2025).
60. Horbatiuk O. V., Polishchuk S. S., Kuchynska I. I., Blashkova O. P. Integrated learning in a modern school in the context of distance education. Society. Integration. *Education. Proceedings of the International Scientific Conference*. 2023, vol. 1. P.P 601–612.
61. Huang Y.-M., Lin Y.-T. Digital Game-Based Language Learning for Vocabulary Development. *Journal of Computer Assisted Learning*, 2024. URL : <https:salo.li/1135E5C> (дата звернення : 08.10.2025).
62. Innovative Approach to Teaching EFL through a Game-Based Mobile Application. *International Journal of Emerging Technologies in Education (IJIET)*. Vol. 14, No. 10, 2024. URL: <https:www.ijiet.org/vol14/IJIET-V14N10-2173.pdf> (дата звернення : 08.10.2025).
63. Kim Y. R., Park J. N. Evaluating the Efficacy of Computer Games-Based Learning for ESL Students. *Heliyon*. 2024. URL : <https:salo.li/579b699> (дата звернення : 08.10.2025).
64. Mekni M. B., Alshammari A. N. Commercial Video Games and English Language Skills Development. *ERIC Journal*, 2022. URL: <https://salo.li/C1c084d> (дата звернення : 08.10.2025).

65. Rahman A. S. Integration of Game-Based Learning Approach as an Innovative Teaching Tool in Improving Students' Academic Performance in English. *International Journal of Instruction*. 2023. PP. 678-690.
66. Suharno S. N., et al. Game-Based Learning Effectiveness in Improving English Proficiency: A Systematic Review. *International Journal of English Language Education*. 2023. URL : <https://salo.li/4B8fAcd> (дата звернення : 08.10.2025).
67. Thai T. V., Phan T. H.; Nguyen N. V., Le B. T. Content and Language Integrated Learning (CLIL) Mathematics at the Vietnamese High School. *Universal Journal of Educational Research*. 2020, 8 (12B). PP. 8282–8293.
68. The Effectiveness of Game-Based Learning in Early Childhood Education: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Frontiers in Psychology*. 2024. PMID: PMC11018941. URL : <https://salo.li/7eeA73c> (дата звернення : 08.10.2025).
69. UNESCO. ICT Competency Framework for Teachers (ICT CFT). Paris : UNESCO, 2018. URL : <https:salo.li/B0293De> (дата звернення : 08.10.2025).
70. UNESCO. Policy Guidelines for Mobile Learning. Paris : UNESCO, 2013. URL : <https:salo.li/81021bf> (дата звернення : 08.10.2025).
71. UNESCO MGIEP. Games for Learning Project. UNESCO Mahatma Gandhi Institute of Education for Peace and Sustainable Development. URL : <https:salo.li/442EF59> (дата звернення : 08.10.2025).
72. Yuliani R. B., et al. Enhancing English Vocabulary through Game-Based Learning: A Case Study of the Scramword Application. *ResearchGate*. 2023. URL : <https:salo.li/38b64E1> (дата звернення : 08.10.2025).

